

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Snart vender vi ved indgangen til det nye år et nyt blad i kalenderen.
Det sker hver fredag i Haderslev Domkirke af en mand fra garnisonen.
(Foto: Børge Venge)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 03 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 09 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehjemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 04 46 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 04 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 03 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. 04 45 86 22.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 02 91 13 72.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 06 81 07 09.

Overlærer preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 09 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen Volmersvej 5, 6330 Padborg Tlf. 04 67 31 53	Læge Axel Jørgensen Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg Tlf. 08 12 06 70	Overbetjent Ejler Mortensen Nørregade 6, 6440 Augustenborg Tlf. 04 47 17 04
Sektionschef Hans Bøjlund Skovparken 7, 6000 Kolding Tlf. 05 52 96 11	Obers K. Kjeldsen Tingagerhjemmet, 5750 Ringe Tlf. 09 62 31 63	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. 05 82 65 72
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandslet Tlf. 04 44 76 04	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. 06 27 04 28	Provst Poul Riis Hostrupgade 9, 4200 Slagelse Tlf. 03 53 35 34
Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. 07 12 11 84	Herrekeviperingshandler Carl Otto Larsen, Lærkevej 6, 6440 Augustenborg. Tlf. 04 47 11 60	Maskinmester H.P. Skjoldborg Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg Tlf. 04 42 57 07
Direktør Bernth Johannesson Jacobys Allé 16 2.th., 1806 Frederiksberg C Tlf. 01 31 86 86	General Fl. B. Larsen Lundsgårdsvej 16, Sorø Tlf. 03 63 59 20	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. 02 48 56 74
	Forvalter Axel Lauritzen Lundbofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby tlf. 02 88 12 42	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdet samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det på påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,

Bavnebjergspark 6,

3520 Farum

02 95 22 08

Telefontid: kl. 17-18

Årsabonnement 60,- kr.

Udenfor Skandinavien betales et portotillæg på 30,- kr.

Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes hurtigst muligt ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark

(ansvarshavende)

Chr. Winthers Vej 1

8600 Silkeborg

06 81 07 09

Villy Mørk Jensen

Sjørringvigvej 6, Sjørring

7700 Thisted

07 97 12 71

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Årets julehilsen	151
Juletransporten	152
Juleaften i kreaturvognen	152
Også en Julehilsen	154
Runde dage	156
Jørgen Kieler om debatten om Frihedsfondens fremtid	158
F-k. svarer	160
Hans Andersen svarer	160
I Stuthofs arkiver	161
Israels præsident i Gilleleje	166
Hvem fløj med Bernadotteflyet?	168
I Husum den 27. nov.	169
Foreningerne	170-173
Mindeord	173
Bøger	174

De følgende numre af vort blad udkommer 15/2 1987 og 15/4 1988. Stof må være redationen i hænde senest 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 7

December 1987

42. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Årets julehilsen skrives af sognepræst Axel B. Jeppesen, Viborg.
Han var under krigen sognepræst for de danske i Berlin.

Vi hader - men Gud elsker

Juleprædiken over Lukasevangeliet 2,10 f. og Lukasevangeliet 4,18

Det er nok overdrevet, når jeg skriver: »Vi hader«. Det ville være mere rigtigt af sige. »Vi frygter.«

Frygt har jo noget med had at gøre. Vi frygter dem, der vil os ondt, og ud af frygten kommer hadet. Man kan ikke elske dem, man bliver mishandlet af, eller som på anden møde har voldt én fortræd!

Ingen af dette blads læsere kan sige sig fri for frygt. Vi var ikke bange for at dø, men vi var bange for at møde en afgrund af ondskab. Og vi mødte den!

Den anden kraft har Axel Heltoft givet et indtrængende billede af. Han sad i KZ-Neuengamme. Han har skildret livet i en KZ-lejr. »Polakken« hedder skildringen, som vist rigtigt mange kender. Fangerne sad i en kælder og flettede måtter af gamle bildæk, der var skåret i strimler. Een af fangerne var russer. Da SS-manden kom ind, så han, at russeren havde vanter på, grønne vanter, som han havde taget fra SS-depotet. SS-manden hævdede sin pisk og slog løs på fangen. Danskeren så hen på sin kammerat, polakken. »Ja,« hviskede polakken, »rus-

sere, tyskere, danskere, polakker, vi er alle ens.« Til sidste råbte polakken ude af sig selv: »Das ist genug«. »Das ist genug«, gentog vi alle. I det samme kom Jesus ind i kælderen! Vi kendte ham allesammen. Også SS, hvis mund stod på vid gab af forbløffelse. Jeg kunne se, han kendte Jesus.

Jesus bøjede sig ned over russeren og kyssede blidt på den blodige, ophovnede kind. Derefter sank russeren sammen, død.

En fantasi? Nej, han fortæller, at dér, hvor mennesker viser næstekærlighed og ikke affinder sig med, at nogen bliver mishandlet, der er Jesus.

Han blev mishandlet til døde, da han blev korsfæstet Langfredag. Dog var han til det sidste den, der kunne elske sine bødler!

Jeg kan ikke elske mine bødler. Gud alene har kærlighed nok til at elske alle mennesker; og i Jesus møder vi Gud.

En gave til mig

I 1944 havde jeg ventet omtrent et halvt år på at få besøgstilladelse til danskere i fængsler og tugthuse. Efter at Göbbels havde

udråbt »den totale krig«, blev en af følgerne, at alle besøgstilladelser til fængslede blev inddraget. Men i december 1944 fik jeg en julegave, der gjorde mig meget glad. En telefonopringning fra gesandtskabet i Berlin; legationsråd Steensen-Leth meddelte, at nu

Den danske kirke i Berlin før bombeskaderne

havde han en besøgstilladelse til mig, ganske vist kun med tilladelse for 6 måneder. Det var jo også rigeligt på det tidspunkt af krigen!

Lykken ved at modtage en gave, der er til gavn for andre mennesker - det var en oplevelse, som gjorde min jul 1944 til den, jeg husker bedst.

En gave ikke bare til mig, men til andre mennesker også! Det var jo selve juleevangeliet. Lukas 2,10 f. læser vi: »Se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket. Thi eder er i dag en frelser født - - -.«

Med dette julebudskab kunne jeg nu rejse ud for at besøge fangerne, som på grund af russernes fremrykning stadig blev flyttet til andre fængsler vestpå.

Tankerne gik videre til ordene i Lukas 4,18, Jesu ord: »Han har sendt mig for at forkynde for fangne, at de skal lades løs.«

Axel B. Jeppesen

Juletransporten

Det var gudsjammerligt koldt. Heldigvis sav vi tæt sammen på et tyndt lag halm, men alligevel trængte kulden ind til marven. Det sidste dagslys var forsvundet for flere timer siden, og en lang, kold og mørk nat listede sig ind på os.

Transporten rullede sydpå, mod et os ukendt mål.

Kammeraterne, der blev tilbage i lejren nord for grænsen, havde været alt for venlige og omsorgsfulde, måske vidste de bedre end vi, hvad der ventede os. De gav os med, hvad de havde, selv om de vidste, at det kunne blive deres tur i morgen. Et æble, en undertrøje, et par vanter, 3 cigaretter...

Det blafrede i mørket af lys, lange skygger over vognens ru bræddewægge, en eller anden ofrede en dyrebar cigaret. Men det svage lys blev stående, og kæmpede stædigt og alene, den ulige kamp mod det gennemtrængende mørke.

En opfindsom sjæl havde i stilhed skaffet lys, trukket en bomuldstråd ud af sin trøje og anbragt den i en æske skosvæerte ... et voksllys.

Med lyset kom lysten til samtale. Lyden af stemmer trængte den monotone

lyd af hjulenes dunken mod skinnerne tilbage.

Hele verden bestod af en kvadratmeter vognbund... et lys... nogle sko eller støvleklædte fødder... en cirkel af ansigter.

Der var en, der rejste sig, i den slingrende vogn holdt han sig fast i jernbeslagene på lugen og sagde. »Vi har en præst blandt os, vi har et lys, og det er juleaften om et par dage. Hvorfor ikke bede præsten sige nogle ord til os, mens tid er.«

Hvem kan huske ordene? han talte nok om de, der ventede derhjemme i uvished, familie, koner og børn. Om Fædrelandet, flaget og kampen for friheden, og sluttede med at bede Fader vor og lyse velsignelsen over alle i transporten.

Det var nat endnu, da toget standse, og lugerne blev åbnet. Det havde sneet kraftigt, og luften var stadig fuld af fygende sne. SS-soldater med hunde stod i en halvbug med maskinpistolerne hvilende på hoften.

Kolonnen blev formeret og satte sig i bevægelse langs et højt elektrisk hegn, der var belyst af projektører. Bag hegnet lå barakkerne tæt. Den hvide sne på tagene fremhævede det skidne grå og trak linierne op, ved sprosser og karme, der indrammede de sorte ruder.

En SS-soldat hviskede: »Dein Kopf hoch, mein Sohn,« et menneske bag

uniformen, ja, men også et varsel om, hvad der ventede os.

Kolonnen svingede og en port blev åbnet til en stor åben plads. Midt på pladsen - et juletræ med elektriske lys. Vi gjorde holdt. En stemme talte staccato på tysk, og sluttede: »Herfra findes kun en vej ud... gennem krematorieskorstenen, til Helvede. Velkommen til KZ-lager Neuengamme.«

Krematorieskorstenene puslede dag og nat.

Tonny Johansen
Ng. 68.384

Tonny Johansen var 17 år, da han sammen med 200 kammerater deporteredes til Neungamme fra Frøslev den 22. december 1944. Fra Frøslev blev de deporterede bragt til Harrisle station ved Flensborg i militære lastvogne. Derfra gik transporten videre i kreaturvogne.

Den i beretningen nævnte præst var pastor Haldor Hald, der døde i 1969 som biskop over Lolland-Falster.

A. Binneballe
Ng. 68.391

Tonny Johansen døde 10. oktober 1982. Han var medlem af Nors Hovedgårds bestyrelsen og artiklen var i »Nors Nyt« i 1977.

V.M.J.

Juleaften i kreaturvognen

Det var den 23/12. Fangekolonnen gik ned ad vejen mod byen. Danskerne, der var i kolonnen, var mere tavse end sædvanligt, for det var dagen før juleaften, og tankerne var ved at gå hjem til Danmark, konen eller mor og far.

Byen hed Osnabrück og er en tysk by, der ligger nær den hollandske grænse. Det var i 1944, og fangekolonnen hørte til i en lille KZ-lejr på 500 fanger, der hørte under den store KZ-lejr i Neuengamme.

Fangerne her i den lille lejr boede i en række jernbanevogne, der bar navnet SS Bau-Brigade 5.

VI BOEDE I KREATURVOGNE, 35-40 mand i hver vogn. Der var slået træhylder op i hver ende af vognen. Det var sengene til fangerne. Vi lå i 3 lag, og midt i vognen var en lille kakkelovn sat op, men SS-bevogtningsmandskabet boede i sovevogne fra Det internationale Sovevognsselskab. Der var i kolon-

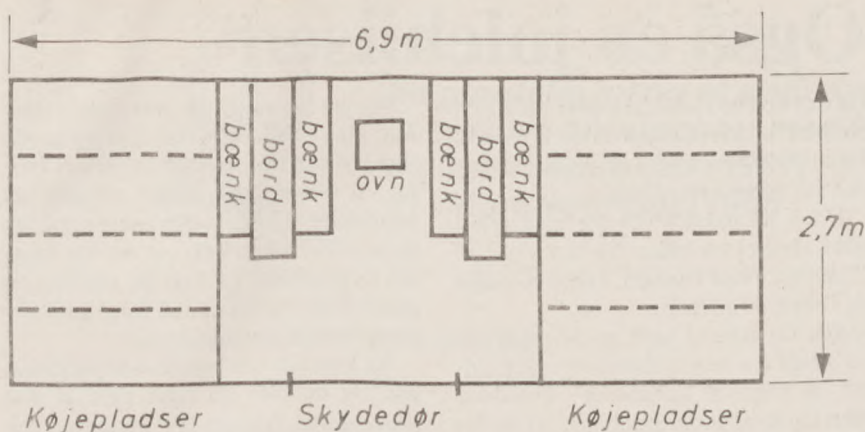
nen køkkenvogn, værkstedsvogne og radiostationsvogn.

Bau-Brigade 5 havde under hele krigen kørt lige bag den tyske værnemagt og udført meget farligt og meget anstrengende oprydningarbejde på bombede jernbaneliner og byer. Et hold fra kolonnen var til stadighed sat til at uskadeliggøre bomber, der ikke var sprængt.

Her i Osnabrück, hvor kolonnen nu holdt på grund af krigens hurtige fremrykning, udførte den oprydning i byen, der lige var blevet bombet af allierede fly. Også jernbanearbejde blev kolonnen sat til.

Jernbanearbejdet var et evighedsarbejde, for når kolonnen lagde nye spor på den ene side af banegården, bombede de allierede fly på den anden side.

Fangekolonnen, der nu var nået ned i byen, blev her placeret i en lang række i noget, der havde været en gade, og da-

beboelsesvogn i 5. SS Baubrigade

Tegnet af
F. B. Larsen.

gens arbejde kunne begynde. Der var uafbrudt kørt mursten til fra nedbombe huse. Disse sten skulle renses for kalk og stables i store bunker, så de kunne bruges igen.

Med visse mellemrum kom SS-folkene og hentede fanger, der skulle være med til nedrivning af mure, der stod særlig farligt.

I dag var det den 23. december, og arbejdet gik særlig langsomt, og man kunne se, at alle fanger faldt i tanker. Selv SS-erne, der ellers nok skulle sørge for, at fangerne ikke drev den af, havde også deres tanker om den juleaften, der nu kom.

Osnabrück var blevet afspærret som krigszone og ingen kunne komme hverken ind eller ud af zonen, og her sad en flok mennesker fra næsten hele Europa som fanger, og den dag hørte de ikke hverken bomber eller kanontorden, der ellers lød hele døgnet rundt.

Ved 18-tiden blev vi kommanderet tilbage til lejren. Den daglige roesuppe blev udleveret, og vi blev låst inde i kreaturvognene. I den vogn, hvor danskerne boede, 35 ialt, begyndte samtalen nu at dreje sig om juleaften. Der var endnu et par stykker, der mente, at denne dag måtte bestemt være en fridag, og at vi da også måtte få et rigtigt måltid mad, men de fleste andre lo dem ud og spurgte, om de da var så tossede at tro, at SS-erne regnede fangerne for andet end kreaturer, men inderst inde håbede vi alle, at de ville få ret - en fridag og et rigtigt måltid mad ville gøre underværker, da alle var udpint af hårdt arbejde og en kronisk sult.

Låst inde juleaften

Natten gik, og det blev morgen. Den sædvanlige banken på vogndørene og tyske kommandoråb lød: Det var en

ganske almindelig arbejdsdag: Los! Los! Kolonnerne ud, afmarch til arbejdspladserne. Det var koldt og væmmeligt, og humøret var helt nede på nul, og denne dags arbejde kan vist ingen huske, for alles tanker var hjemme i Frankrig, Rusland, Holland, Polen, Belgien, Danmark, Tyskland, alle havde et hjem, de tænkte på.

Fangekolonnen rykkede hjem til lejren kl. 17 i anledning af juleaften, ikke for vor skyld, men SS-erne skulle have samlet julemiddag kl. 18, og så ville de have os lukket inde i jernbanevognene før middagen.

Den sædvanlige roesuppe blev udleveret, og dørene blev låst. Nu begyndte der i danskervognen den mest mærkværdige juleaften, nogen kunne opleve. Fra bukser og trøjer blev der halet små stykker gran op, som var stjålet under oprydningen i byen. Nogle havde fået fat i brændestykker og kulstykker, de havde fundet ved jernbanesporene. Det var, som om alle tyverierne var lykkedes denne dag.

En mundharpe reddede aftenen - omtrent

Der blev lagt i kakkelovnen, pyntet om på de få granstumper, suppen blev spist, og 35 udpinte og stadig sultne mænd begyndte, først for sig selv, at nynne på de gamle julesalmer og -sange. Da lød pludselig den mundharpe, som en af fangerne havde fået smuglet med fra Neuengamme. Nu brød sangen ud og alle de kendte julesange blev sunget, og man fortalte om al den sædvanlige juleforberedelse, man plejede at have hjemme.

Der blev sunget igen, og en mand havde listet sig hen til kakkelovnen og havde stukket nogle granstumper ind i ilden. Efter et lille stykke tid begyndte

granduften at komme i hele vognen, sangen døde landsomt hen. Det, som alle havde frygtet, kom langsomt snigende ind i hjerterne, nemlig tanken om selve juleaften hjemme, om ens kære, der nu sad om julebordet og julegaverne. Hvad tænkte de om den mand eller søn, som de ikke vidste, hvor var, eller om han i det hele taget var levende mere?

Ingen turde tale med sidemanden, gråden sad i halsen og alle tænkte: »Hvordan ender dette her? Kommer vi levende hjem.«

Ilden døde langsomt ud i kakkelovnen, og det fuldstændige mørke bredte sig i vognen. Der hørtes nu en stiltfærdig gråd fra dem, der ikke kunne holde igen længere, men ingen spurgte, hvem det var.

Langsomt, meget langsomt faldt søvnen over de 35 danskere, der her var indespærret juleaften på grund af deres kamp for frihed og ret.

Mogens Pedersen,
Vordingborg

Abonnement 1988

Som meddelt i november-nummeret er prisen for et årsabonnement stadig kr. 60,-, og opkrævningerne for 1988 er nu på vej ud til abonnenterne. Som tidligere meddelt er sidste frist for betaling 25. januar 1988, hvis et stop i leveringen skal undgås, men betal hellere straks efter modtagelsen af giroindbetalingskortet for at undgå, at det går i glemmebogen.

Bladets læsere og annoncører ønskes en glædelig jul og et godt nytår.

POUL NIELSEN

Den første nat i Frøslev

Klokken er 9, det er i December 1944, Lysene slukkede, vi er alle til Køjs, og min første Dag i Frøslev tilende.

Ved 3-4 Tiden vaagner jeg op, der er en underlig Uro i Lejren, det gaar op for mig, at de andre sidder op i Sengene og lytter. Der hviskes fra Seng til Seng, fra Stue til Stue »Transport!« Der er een, der græder et Steds - aah, de Satan'er. Er det Vagten vi hører, kommer han her? Nogen taler inde ved Siden af, lavt og lidenskabeligt, - stille -. Vi lytter til mange Fodslag derude, til hæse Kommandoraab, til Lyden af Lastbiler. Og jeg bliver spurgt igen, det samme Spørgsmaal, jeg har mødt Gang paa Gang i Dagens Løb, og som jeg har lovet Formanden ikke at besvare: »Ved du ikke, hvad der er blevet af de ti Kvinder, som blev sendt til Vestre herfra i forrige Uge?« Jeg ved det jo, men jeg nægter, og jeg fortæller, at jeg hørte dem le og sige: »Goddag - her har I os igen.« - - Det er, som hele Barakken durrer, de løber ude paa Gangen, i Tøfler og paa bare Ben, der staar ogsaa nogle ved Vinduet og prøver at kigge ud gennem Skodderne.

Nu kørte Bilerne bort, og vi ligger her med tunge Hjerter, der var mange Biler.

Karen var igen den første ude af Sengen i Morges og tændte op, hun har Stævnemøde hver Morgen med sin Mand ved Pigtraaden, saa snart vores Dør er blevet aabnet. Jeg har set din Mand, siger hun til mig, og din, Marie Bonde, og han siger, at din Dreng og din Svoger ogsaa er her endnu, og Lillebror tror jeg bestemt, jeg saa, Aase, der er sendt over 200 afsted. Jeg ser min Mand ovre ved Snedkerbarakken. Der gaar nogle og graver, og der er en, der stikker ham en Spade i Haanden, saa han kan komme nærmere Pigtraaden, uden det virker for paafaldende. Han ser meget nedtrykt ud. De sendte 20 af vore Rejsefæller til Tyskland i Nat, siger han, baade Blædel, Treschou og Christiansen er med, - og om to Dage er det Juleaften.

Gerda Ploug Sarp

Også en julehilsen

En dag op mod juleaften 1944 fik jeg en pakke fra den danske kirke i Berlin. Den blev udleveret fra »Paketstalle«, da den var adresseret til mig.

Uden på pakken var der med grønt blæk skrevet en hilsen fra bl.a. Axel B. Jeppesen, Nina Nielsen, Jakob Kronika og Didrik Arup Seip.

Det var ikke så sært, at der også var en hilsen fra de to sidstnævnte. Jeg vidste, at Seip var interneret i Potsdam, men jeg kendte dengang ikke, at stedet var Gross Kreutz. Jeg vidste godt, at der sammen med Seip var interneret andre, men jeg kendte ikke deres navne.

Pakken var fra den danske kirke i Berlin. Den var forholdsvis stor, og den indeholdt et stort antal pandekager, der var bagt i den danske koloni i Berlin. Den var afleveret af Nina Nielsen i »Porten«. Hun kom naturligvis ikke ind i selve lejren.

Nu gik jeg rundt til hver enkelt dansker i barakken og fortalte, at jeg havde fået pakken fra den danske kirke i Berlin og tilbød hver enkelt dansker en pandekage. De mest markante i politisk henseende spurgte så, om der var knyttet forpligtelser til, hvis de modtog en pandekage, og det kunne jeg jo garantere, at det var der ikke.

Nu kan vist alle mænd lide pandekager, og de blev da også nydt af alle modtagerne. Vi var 220 danskere i lejren, og selv om pakken var stor, var der ikke til os alle. Pludselig opdagede jeg, at nu var der ikke flere i pakken. Jeg var således ved selv at få en danskbagt pandekage, men det fik jeg altså ikke ved den lejlighed, men så havde jeg haft glæden ved at dele pakkens indhold ud til fangekammeraterne.

Fk.

Julesne over Frøslevleiren

**En glædelig jul og et godt nytår til medlemmer,
læsere og annoncører med tak for samarbejde
og kammeratskab i 1987.
Vi viderefører det i 1988**

Fangesammenslutningens bestyrelse	Kammeraternes Hjælpefond
Buchenwaldklubben Landsforbundet	Buchenwaldklubben Odense
Dachau-klubben	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Landsforeningen
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Omegnsafdeling	Bladets redaktion
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Sydøstjydske afdeling	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Odense afdeling
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Esbjerg afdeling	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Århus afdeling
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Aalborg afdeling	Landsforeningen Gestapofangerne
Gestapofangerne Århus afdeling	Gestapofangerne Randers afdeling
Gestapofangerne Sjællandsafdelingen	Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover Stöcken gruppen	Neuengamme foreningen
Sachsenhausenforeningen Landsforeningen	Horserødforeningen
Sachsenhausenforeningen Odense afdeling	Theresienstadtforeningen
Det unge Grænseværn	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Sydfyns afdeling

**Vi ønsker venner og kammerater landet over
en glædelig jul og et godt nytår.
På gensyn i 1988**

Dagmar og Villy Mørk Jensen Thisted	Ella og Richard Andersen Odense
Banke Jung Jensen Odense	Lillian og Poul Valløfeldt Yorun og Frand Valløfeldt Rosemarie Valløfeldt
Solveig Skjøtt Lille Værløse	Christel og Johannes Fosmark Silkeborg

Runde dage

Alfred Lau, Saxovej 82, 5210 Odense NV,
75 år 1. januar.

Jens M. Kristensen, Gamborgvej 13, 1.tv.,
2000 Frederiksberg (Buchenwald) 75 år 1.
januar.

Rigmor V. Jørgensen, Saltværksvej 61 D,1.,
2300 Kbh. S, 65 år 1. januar.

Lisa Mortensen, Vejgård Bymidte 28,
9000 Aalborg, 70 år 1. januar.

Eva Arildsen, Baadsgaardsvej 21, 7730
Hanstholm, 60 år 1. januar.

Vang Pedersen, Hoffmeyersvej 2, st.tv.,
2000 Frederiksberg, 70 år 3. januar.

Holger Arkmand, Hjejlevej 39, 8600 Silke-
borg (Neuengamme 50.476) 75 år 3. janu-
ar.

Karl Dexter, Gransås 36023, Almeboda,
Sverige, 65 år 4. januar.

I. Munksgård Hansen, Blågårdsgade 50,
2200 Kbh. N, 75 år 9. januar.

Jan Tingdal, Märstaragatan 40, 25251 Häl-
singborg, Sverige, 65 år 10. januar.

Arne Bøgholm, Katrineholmsalle 71 C,
8300 Odder, 65 år 10. januar.

J. Reinholdt Nielsen, Skovstykket 14, 2830
Virum, 70 år 11. januar.

Tove Andresen, Egehegnet 307, 2850 Næ-
rum, 70 år 11. januar.

Jens Chr. Andersen, Skansevej 60, 9400
Nørresundby, 80 år 11. januar.

Lotte Lorentzen, Lundebjerggårdsvej 216
st., 2750 Ballerup, 65 år 13. januar.

Oluf Hare, Skodsborgvej 14, 2942 Skods-
borg, 70 år 15. januar.

Anton Larsen, Vibevej 10, 5450 Otterup
(Sachsenhausen 73.108) 70 år 17. januar.

Jens Schrøder, Ørnevej 78,1, 2400 Kbh.
NV (Stutthof) 80 år 18. januar.

Robert Høfler, Bygholmen 22, 9000 Aal-
borg, 70 år 18. januar.

Frans Sundstrøm, Sylvestervej 6 A, 2610
Rødovre (Buchenwald) 70 år 19. januar.

Niels Rickelt, Strandboulevarden 36, 4.,
2100 Kbh. Ø, 75 år 20. januar.

Vagn S. Poulsen, Geelskovvej 31, 2830 Vi-
rum (Dachau 141.737) 65 år 20. januar.

Oskar Lilja, Kobbelvænget 37,6, 2700
Brønshøj (Buchenwald) 70 år 20. januar.

Mogens Marthoe, Cirklen F.5, 2630 Tå-
strup, 65 år 23. januar.

Christian Bach, Nørrebrogade 77, 8900
Randers, 80 år 25. januar.

Anton Jørgensen, Hørdumsgade 75, 2450
Kbh. SV, 80 år 25. januar.

Georg Pedersen, Nordfeldvej 13,2.th.,
2700 Brønshøj (Buchenwald) 70 år 25. ja-
nuar.

Erik Waage Jensen, Livøvænget 41, 8381
Mundestrup, 65 år 25. januar.

Louise Jensen, Nakskovvej 33,1, 2500 Val-
by, 75 år 27. januar.

Viggo Kristoffersen, Fårtoftevej 23, 7700
Thisted, 70 år 29. januar.

Bremer Sørensen, Kastetvej 74, 9000 Aal-
borg, 85 år 30. januar.

Richard V. Thomsen, Ulvegravene 14,
9800 Hjørring, 70 år 30. januar.

Jørgen Christiansen, Vendsyssevej 10,
9000 Aalborg, 70 år 31. januar.

Frode Mikkelsen, Sjelør Boulevard 125/3,
2500 Valby, 65 år 1. februar.

Kaj Egon Larsen, Valby Langgade 86 C, 3,
th, 2500 Valby (Buchenwald) 75 år 1. fe-
bruar.

Anna Marie Jensen, (Nan Søndergård),
Højstrupvej 21 B, 2720 Vanløse, 85 år 2.
februar.

Ulla Sassason, Halsskovgade 2,4., 2100
Kbh. Ø, 60 år 3. februar.

Henrik Juel Rasmussen, Ved Bellahøj 2, 9., 2700 Brønshøj, 70 år 3. februar.

Hans Larsen, Tårnvej 43 B, st., 2610 Rødovre (Buchenwald) 75 år 5. februar.

Gustav Weinrich, Bernadottegården, 9560 Hadsund, 65 år 6. februar.

Immanuel Kristensen, Danmarksgade 53, 9000 Aalborg, 75 år 7. februar.

Alfred Jepsen, Tingvej 19, 9600 Aars, 75 år 7. februar.

Karl Christensen, Lygtemesterstien 7, 3, mf, 2300 Kbh. S, 75 år 8. februar.

Erik Andreasen, Klosterbakken 4, 3500 Værløse (Buchenwald) 65 år 8. februar.

G. J. Petersen, Slotsbakken 124, 2980 Kokkedal, 65 år 10. februar.

H. P. C. Lund, Kræmmergården, Åmosevej 6, 4450 Jyderup, 65 år 11. februar.

Einar Christensen, Gråbykkevej 30, 2700 Brønshøj, 75 år 11. februar.

Palle Hauerslev, Vestergade 29 A, 8900 Randers, 65 år 12. februar.

Jens Kr. Ovesen, Gyvelstien 6 C, 4000 Roskilde, 80 år 12. februar.

Vagn Jacobsen, Ibæk Strandvej 88, 7100 Vejle, 70 år 15. februar.

Svend Aage Wad, Selsøvej 31, 2660 Brøndby Strand, 70 år 15. februar.

Olga Rasmussen, Ricard Grandholmsalle 6, 2770 Kastrup, 80 år 15. februar.

Gerner Christensen, Fynsgade 40, 7200 Grindsted, 65 år 16. februar.

Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (landsformand for Erhvervshæmmede, Sachsenhausen nr. 75.160) 75 år 16. februar.

Bitten Brandt, Postbox 12, 1004 København K, 65 år 16. februar.

Erik Årestrup, Trækbanen 12, 3000 Helsingør (Neuengamme 52.435) 65 år 18. februar.

Oscar Lauth, Spicavej 12, 3100 Hornbæk (Neuengamme 51.411) 70 år 20. februar.

Thorkel L. Nielsen, Skejbygårdsvej 4, stk., 8210 Århus V. 80 år 21. februar.

Astrid Weidekamp, Benediktsgade 14, 5000 Odense C. 85 år 22. februar.

Til venstre: Forenede Nationers logo.

Til højre: Æresdiplomet med fredsduen. Tegningen viser jo, at den skal omslutes af nænsomme hænder.

Æresdiplom til FIR

Den internationale forening af modstandskæmpere (FIR) har af generalsekretæren for Det forenede Nationer modtaget et diplom for dets medvirken til i UNOs ånd at proklamere »Det internationale Fredsår« med ærestitlen »Peace Messenger« (Fredens budbringer).

Diplomet blev ved en smuk højtidelighed i Wiens UN-Zentrum overrakt til FIRs generalsekretær Alix Lhote.

Kopi af diplom er tilgået de danske medlemmer af FIR-bestyrelsen.

V.M.J.

LØVENS KEMISKE FABRIK

Kampagnen imod frihedsfonden

Af overlæge dr.med. Jørgen Kieler, formand for Frihedsfonden

En meget blandet gruppe af mennesker, som man kan sammenfatte under betegnelsen »Frihedsfondens politiserende venner« har igennem nogen tid ført en pressekampagne imod Frihedsfondens bestræbelser på at finde en konstruktiv og værdig afslutning på fondens mere en 42 årige arbejde for tidligere modstandsfolk og deres pårørende - en afslutning som kunne sikre, at de sidste ikke lades i stikken. Redaktøren af Pigtråd, Johs. Fosmark har ment, at tiden nu er inde til at videreføre denne kampagne i Pigtråds spalter og har i den anledning bedt formanden for Buchenwald-klubben, Hans Andersen om at gennemgå sagen. Resultatet har lidt karakter af en mini-krimi, og man kan godt fristes til at spørge, om Fosmark har meldt Frihedsfonden til politiet, eller om han og Hans Andersen har startet et nyt detektivbureau, Dupont og Dupont.

Man kunne også fristes til at spørge Fosmark om, hvorfor han har henvendt sig til en af Frihedsfondens gæster og ikke en af dens klienter, og personligt vil jeg meget gerne have at vide, hvorfor han ikke har givet Frihedsfondens formand lejlighed til i samme nummer af bladet at rette nogle af de værste fejltagelser i Hans Andersens artikel.

Men bedre sent end aldrig. Lad mig først benytte lejligheden til at løse nogle af de formodede mysterier, som fremføres for at mistænkeliggøre fondens bestyrelse. Og lad mig dernæst i dette indlæg svare vore gæster. I et senere indlæg skal jeg vende tilbage til vore politiserende venner og til sidst til dem, som det egentlig drejer sig om - vore klienter, d.v.s. de tidligere modstandsfolk, som falder ind under vore vedtægter.

Men nu først mysterierne

Hans Andersens provokerende artikel er publiceret under overskriften: Svigter Frihedsfondens bestyrelse?

Svaret er nej, men det er der andre, der gør, bl.a. vore gæsters talsmænd.

Hans Andersen afslutter sin artikel med at konstatere, at han ikke kan se, hvis interesser Frihedsfondens bestyrelse varetager og når til sidst frem til følgende krænkende konklusion: »Dog

- eet er sikkert. Det er ikke de gamle modstands- og fangekammeraters«.

Ja, utak er verdens løn, men som jeg i dette og i senere indlæg skal prøve at forklare, så går Frihedsfondens bestræbelser faktisk ud på at sikre såvel vore klienters som vore gæsters interesser ikke for en kortere periode, men så længe der overhovedet består et behov. Derimod har Frihedsfonden ingen opgaver at varetage i relation til vore politiserende venner.

Ind imellem den provokerende indledning og den krænkende afslutning søger Hans Andersen at så mistillid til Frihedsfondens bestyrelse ved at fremmane forskellige spøgelses. Lad mig mane nogle af dem i jorden igen, hvor de hører hjemme.

For det første: Der eksisterer ikke nogen hemmelige aftale mellem Socialministeriet og Frihedsfonden. I kan godt indstille jagten. Sagen er den, at Frihedsfondens forretningsudvalg har udarbejdet en plan, der skulle sikre vore klienter den mest effektive sagsbehandling uden tidsbegrænsning samtidig med at vor rådgivningsvirksomhed i videst muligt omfang blev opretholdt, og vore arkiver sikret på den mest hensigtsmæssige måde.

Den plan har været drøftet med Sikringsstyrelsens ledelse og med departementschef Loft i Socialministeriet. Resultatet blev et forslag, som opfyldte forretningsudvalgets principielle ønsker, men som endnu ikke var udarbejdet i detaljer. Der var altså tale om et forslag, der med embedsmændenes og forretningsudvalgets anbefalinger kunne forelægges ministeren og Frihedsfondens bestyrelse til principbeslutning og evt. til senere detailbehandling. Alle implicerede var herunder klar over, at Frihedsfondens accept af forslaget krævede enighed i bestyrelsen.

Forslaget blev som bekendt godkendt af ministeren og derefter på to møder forelagt bestyrelsen. Hvor de hemmelige aftaler bliver af i dette yderst korrekte hændelsesforløb, får Dupont og Dupont nok svært ved at påvise. Men lige så svært har det tilsyneladende også været for dem at få øje på den kendsgerning, at forslaget faktisk blev accepteret som et godt forslag af alle stemme-

berettigede bestyrelsesmedlemmer og suppleanter, som deltog i de to møder.

Under indtryk af den uro, som Frihedsfondens politiserende venner havde skabt i forskellige interesseorganisationer, benyttede et mindretal på 4 sig imidlertid af deres vetoret til at udskyde forslaget gennemførelse på ubestemt tid. Dermed er forslaget vel i realiteten bortfaldet til stor skade for vore klienter og gæster. Vore politiserende venner må bære ansvaret herfor, og de vil blive holdt fast på det.

For det andet: Hans Andersen søger at kaste mystik over Frihedsfondens økonomiske dispositioner ved på den ene side at nævne, »at samtlige ni partier kunne forventes at stille sig positivt over for en ansøgning om en årlig bevilling på halvdanden million kroner« og på den anden side at framhæve, at det er bemærkelsesværdigt »at bestyrelsen endnu mens disse linier skrives, ikke har indsendt ansøgning om penge til driften, skønt der efter alt at dømme er politisk sikkerhed for at få pengene bevilget. Det forlyder endda, at medlemmer af forretningsudvalget har udtalt, at man ikke vil gå tiggergang«.

Nej selvfølgelig vil vi ikke gå tiggergang, men det er heller ikke nødvendigt. For det første er driften af Frihedsfondens kontor en tjeneste, vi gør staten og ikke omvendt, og for det andet var det ikke nødvendigt at søge om penge. Som det fremgår af Hans Andersens artikel søgte Frihedsfonden den 10. december 1986 om en million kroner til dækning af vore driftsudgifter i finansåret 1988/89. Det gjorde vi for en sikkerheds skyld, da vi jo ikke kunne vide, om vort forslag om fondens ophør ville blive vedtaget. Denne ansøgning har ikke på noget tidspunkt været trukket tilbage, og den 14. oktober modtog jeg meddelelse om, at der foreløbig er bevilget 1 million kroner årligt til dækning af vore driftsudgifter i 3 år. Herefter kan der om nødvendigt søges igen.

Herudover er der ikke søgt om statsmidler, idet det er forretningsudvalgets klare holdning, at vi gerne vil modtage støtte til driften og gerne formidle udbetalinger af erstatninger i henhold til erstatningsloven, men vi vil ikke modtage statsmidler, der tages fra andre trængende, til dækning af vort sociale hjælpearbejde blandt tidligere modstandsfolk. Hertil må vi bruge imdsamlede midler.

Dette er et spørgsmål om modstandsbevægelsens værdighed. Det er et

spørgsmål, som jeg gerne vil diskutere med vore klienter, men ikke med vore gæster. For det er ikke deres problem, men udelukkende vort.

For det tredje: Hans Andersen undrer sig over, at der endnu ikke er afholdt nyvalg til forretningsudvalget. Hans Andersen skal ikke gøre sig bekymringer herom. Det er et internt spørgsmål, som suverænt afgøres af bestyrelsen. Før der kan afholdes nyvalg må der finde en afklaring sted af vore fremtidige muligheder. Det sker forhåbentlig i nær fremtid. Indtil da må Hans Andersen trøste sig med, at den nuværende formand går af senest den 31.3.1988. Ventetiden kan Hans Andersen bl.a. bruge til at vænne sig til den tanke, at flertallet i et demokrati af og til også skal have lidt at skulle have sagt. Det var der faktisk flere af vore klienter, der kæmpede for under krigen.

Og endelig en lille korrektion: I soci-administerens brev af 7. maj tales der om en enig bestyrelse. Dette er en skrivefejl. Der skulle have stået et enigt forretningsudvalg.

Mange af de her omtalte spørgsmål er jo kun blevet til mysterier og spøgelseser, fordi Johs. Fosmark og Hans Andersen er faldet for fristelsen til at lege privatdetektiver. Men Hans Andersen må som politimand vide, at når man begynder at snuse i andres breve, så finder man kun en del af sandheden. Vil man have den hele, må man have tilladelse til telefonaflytning og iøvrigt være parat til at bruge det meste af sin tid med at lytte ved nøglehullet. Jeg er dog i stand til at anvise en mere hensigtsmæssigt, effektiv og anstændig fremgangsmåde. Hans Andersen kunne bare have spurgt mig.

Efter disse korrigerende bemærkninger vil jeg gerne til vore gæster sige følgende:

Kære gæster:

Jeg er ikke sikker på, at I forstår, hvorfor jeg skelner mellem klienter, gæster og politiserende venner. For 117de gang skal jeg derfor forklare, at erstatningsloven og Frihedsfondens vedtægter kun delvis dækker de samme befolkningsgrupper. Erstatningsloven er skabt for alle besættelsestidens ofre, som ikke har optrådt nationalt uværdigt under besættelsen. Den omfatter altså ikke alene modstandsfolk, men f.eks. også politiet fra Buchenwald, jøderne fra Theresienstadt og andre uskyldige ofre.

Frihedsfondens vedtægter omfatter udelukkende tidligere frihedskæmpere,

herunder også sådanne som ikke tilfredsstillende lovens krav om langvarig organiseret indsats i modstandskampen. Bortset herfra kan man sige, at jo mindre »uskyldige« disse klienter er, desto større forpligtelse føler vi over for dem.

Jeg håber, at man vil tilgive mig, at jeg i et efterhånden fortvivlet forsøg på at skabe lidt klarhed i vore kritikeres tanker nedenfor klart præciserer, hvem der er Frihedsfondens klienter, og hvem der er vore gæster:

Frihedsfondens klienter

omfatter følgende:

I. Tidligere modstandsfolk uanset om de kommer ind under erstatningsloven eller ej. - II. Krigssejlere i allieret tjeneste uanset om de falder ind under erstatningsloven eller ej. - III. Andre danske, som har deltaget i krigen på allieret side. - IV. Stutthoffangerne. - V: Shanghaisøfolkene. - VI: Foranståendes ægtefæller og børn.

Frihedsfondens gæster

omfatter følgende:

I. Jøderne fra Theresienstadt. - II. politiet fra Buchenwald. - III: »Asociale« som har været deporterede til KZ. - IV: Søfolk, som har været internerede i andre havne end Shanghai. - V: Udenlandske modstandsfolk, som efter krigen har bosat sig i Danmark. - VI: Udenlandske jøder, som efter krigen har bosat sig i Danmark.

I stigende grad har vore gæster henvendt sig på vort kontor for at søge assistance. I er blevet vel modtaget,

selvom I ikke hører til vort klientel. Gæstfriheden har selvfølgelig sin rod i en erkendelse af, at vi fra deportationsøjeblikket har haft et skæbnefællesskab med jer. Men det skæbnefællesskab opstod først den dag, da I blev arresterede.

Jeg har kendt mange fremragende politifolk, som gjorde en beundringsværdig indsats imod besættelsesmagten under krigen. Lad mig nævne folk som Jørgen Simony, Henning Schlanbusch, Poul Gerner-Mikkelsen, Aage Agersted, Hans Rein Jensen, Knud Wiese, Karl Kriggaard, Helge Vagn Bøghof, Johannes Jensen og Søren C.J. Serup. De havnede i Husum og Porta, men ikke i Buchenwald. De og deres familier har altid være Frihedsfondens klienter.

Jeg har desværre også kendt flere politifolk, som bekæmpede modstandsbevægelsen, somme tider endog med dødeligt resultat. Dem glemmer vi helst. Men I fra Buchenwald og I fra Theresienstadt, og mange andre, I har været vore velkomne gæster i Frihedsfonden, fordi vi følte, at I hører til besættelsestidens uskyldige ofre, som har brug for en håndsækning. Men I er ikke omfattet af vore vedtægter, for frihedskæmpere det er I ikke.

Det er vel vor ekspertise i de sager, der kan rejses i henhold til erstatningsloven, som primært har lokket jer til vort hus; men I har måske også håbet på - og somme tider også fået en økonomisk håndsækning, selv om vi ifølge vore vedtægter slet ikke er berettiget til at yde en sådan.

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MÆRSK

Jeres skæbne har gjort indtryk på jeres værtsfolk, som gerne ville være venlige og gæstfrie. Nu er værtsfolkene imidlertid kommet i den situation, at spisekammeret er tomt og »tjenestefolkene« i forretningsudvalget og på kontoret er blevet gamle. De fleste af dem er ganske vist endnu aktive i deres erhverv, som de jo skal passe, men det begynder at knibe med at finde tid og kræfter til det hele. Det kan måske være svært for pensionister at forstå, men I må tro mig på mit ord. Det forholder sig således.

I denne situation har jeres værtsfolk selvfølgelig overvejet, hvad vi kan gøre for vore gæster. Ja, vi kan jo gå ned til dem i festsalen og sige. »Kære venner, vi beklager, men gæstebudet er slut. Spisekammeret er tomt, og nu vil vi gerne i seng. Farvel og tak for besøget«.

Man kunne måske så have forventet, at I pænt ville have rejst jer op, takket for god behandling og gæstfrihed, og derpå stilfærdigt havde forladt vort hus.

Det havde vi nok håbet, men ikke ventet. Fordi man er venlig, behøver man ikke nødvendigvis at være naiv, og vi var da forberedt på, at der ville være nogle ganske enkelte lidt mindre velopdragne.

Men vigtigere end dette var det, at vi var bekymrede for jer og fortsat gerne ville yde jer en håndsækning. Derfor har vi stillet et forslag, der stiller vore gæster lige med vore egne børn, som vi lidt prosaisk plejer af kalde klienter. Ved overførsel af vort kontor til Sikringsstyrelsen ville alle, der falder ind under erstatningsloven - altså også I - have nydt godt af den ekspertise, der dermed tilførtes Sikringsstyrelsen. I frem for nogen anden ville have høstet fordelene af forretningsudvalgets forslag.

Nu står I der med tomme hænder takket være uforstandige talsmænd, der protesterer før de overhovedet er blevet bekendt med Frihedsfondens planer, som fortsætter protesten uden at gennemtænke dens konsekvenser, og som nu slutter af med at sparke til Frihedsfonden, som uden at have nogen forpligtelse dertil har været parat til at yde jer assistance ikke blot nu, men så længe I har brug derfor.

Jeres talsmænd har stillet mange spørgsmål. Jeg må vel også have lov til at stille et enkelt: »Synes I ikke, at det er på tide, at I overvejer, om jeres talsmænd er gode nok?«

Mere afslappet debat efterlyses

Som det fremgår af referatet af årsmødet i De Erhvervshæmmede i dagene 28.-29. august spørger mange kammerater efter, hvordan det går med planerne om nedlæggelse af Frihedsfonden.

Det var da en naturlig opgave for vort blad at bringe en orientering om sagsforløbet, og det skete i bladet for oktober. Det havde været ønskeligt at kunne bringe Frihedsfondens svar i samme blad, men det lod sig ikke gøre af tidsmæssige grunde. Hans Andersens artikel er afsluttet den 30. september, men sat forinden, og bogtrykkeren har jo også andet at gøre end at sætte og trykke vort blad.

Jørgen Kieler nævner to grupper: Klienter og gæster. For vort blad er

denne opdeling ikke naturlig, og den vil heller ikke være det fremover, for vi ønsker at betjene alle grupper, der er optaget i Fangesammenslutningen.

Jeg har bedt Hans Andersen beskrive sagsforløbet, og det faldt naturligt, da han har fulgt sagen nøje, og han har flere gange skrevet artikler af høj karat i vort blad.

Jørgen Kieler finder Hans Andersens artikel provokerende, men sådan virker den ikke på mig. Det forholder sig anderledes med Jørgen Kielers svar.

Må jeg derfor udtrykke ønsket om, at efterfølgende debat må formes lidt mindre ophidset. Det fortjener sagen.

*Med venlig hilsen
Johannes Fosmark*

Kampagnen for Frihedsfonden - og imod dens lukning

Af kontorchef cand.jur. Hans Andersen

Efter at Frihedsfonden nu i mere end 40 år har givet hjælp, trøst og støtte til såvel »klienter« som »gæster« (for at bruge Jørgen Kielers ordvalg), er det naturligt, at »klienter« såvel som »gæster« bliver urolige ved rygter om Frihedsfondens lukning og må spørge: »Jamen, hvad er der da sket, og hvorfor skal Frihedsfonden absolut lukkes nu?«

Det første spørgsmål har jeg forsøgt at besvare i den kronologiske oversigt i dette blads oktobernummer med et lille tillæg i novembernummeret. Oversigten bygger udelukkende på offentligt tilgængelige dokumenter og er derfor naturligvis korrekt indtil mindste enkelthed.

Spørgsmålet om, hvorfor bestyrelsen vil lukke Frihedsfonden, er ikke besvaret i min oversigt af den gode grund, at svaret ikke fremgår af tilgængelige dokumenter. Det havde været ønskeligt, om Jørgen Kieler havde fortalt os det allerede på mødet den 4. august, hvor repræsentanter for vistnok samtlige eksisterende modstands- og fangeorganisationer i landet var til stede. Det skete

imidlertid ikke. Og heller ikke foranstående lange redegørelse (med den besynderlige overskrift »Kampagnen imod Frihedsfonden«) indeholder svar på dette essentielle spørgsmål.

At forretningsudvalget og andre bestyrelsesmedlemmer er blevet gamle og trætte, er forståeligt for enhver, men ikke i sig selv nogen grund til at lukke fonden. Nye kvalificerede bestyrelsesmedlemmer, der også opfylder alle de formelle betingelser i fundatsens § 3, og som kan - og vil - føre Frihedsfondens gode arbejde videre i endnu nogle år, vil uden vanskelighed kunne findes. Hvorfor vil man så standse fondens virke nu?

Medens redegørelsen således ikke giver svar på dette væsentlige spørgsmål, som vi »gæster« og »klienter« må stille, indeholder redegørelsen en række ringeagtende ytringer vedrørende bladets redaktør og ikke mindst vedrørende undertegnede.

Dette sidste turde være sagen uvedkommende.

Hans Andersen

I Stutthofs arkiv

Gunnar Mortensen, Stutthof-fange nr. 25.765, har gjort grundige studier i spørgsmålet om eventuelle udbetalinger af løn til KZ-fanger, tilsendelse fra familierne af penge til fangerne og pakkeforsendelser. Han skriver også om den reservation, der må udvises angående troværdigheden af oplysninger i SS-erens egne arkiver.

Danske tidligere fanger på besøg ved monumentet i Stutthof.

I »Pigtråd«s februar-nummer 1987 forekommer en to siders artikel om dette KZ-lejrarkiv og med fotoillustrationer, som viser unge menneskers sympatiske og egenhændige besigtigelse af KZ-lejren Stutthof; sympatisk og meget glædeligt, da det er repræsentanter for den unge generation, som ved eget øjesyn vil se og lade sig belære om nazisternes rædselsgerninger og umenneskelige udnyttelse af medmennesker på ét af de desværre mange åsteder for S.S.-forbrydernes daglige hærgen. I dette tilfælde i årene 1939-1945, lokalitet Stutthof/bei Danzig. Kort sagt - som en af de forbryderiske hovedaktører i Stutthof lejren, Hauptsturmbannführer Meyer, udtrykte det ved danskernes ankomst til lejren i den første uge i oktober 1943:

»I er nu i en statslig koncentrationslejr; denne koncentrationslejr er en Vernichtungslager, og for fangerne gives kun én udgang til friheden: krematorieskorstenen.«

Denne artikel skal ikke tilsigte noget polemisk indlæg til de mange misforståelser, som desværre er opstået ved at godtage det af de daværende Stutthof-S.S.'er

foranlediget udarbejdede og skriftligt nedfældede materiale for lejrforvaltningen, udarbejdet efter princippet »Ordnung muss sein« - og ikke efter princippet »Sandt eller ikke sandt«.

Da mange, og vel de fleste, af »Pigtråd«s læsere i dag ikke selv har været i K.Z.-lejr (heldigvis da), vil jeg bruge en del af artiklen til at udrede, klargøre og fastslå nogle afslørende kendsgerninger, som gjaldt i alle Det tredje Riges K.Z.-lejre, uanset grader af grusomhed og rædsler vekslende med, hvilken lejr og ikke mindst på hvilket tidspunkt af lejrens eksistens, det drejer sig om.

For nogle lejre gjaldt groft sagt: før krigen/under krigen. Selve krigen og dens forløb indvirkede også på, hvad der skete i de forskellige lejre. **Altså, tidsperioder og tidspunkter er ikke ligegyldige.** Nogle K.Z.-kammerater vil nikke genkendende; andre fangekammerater vil sige: »Det er nyt for mig«, fordi den daglige kamp for at overleve rædslerne var skruet sammen og virkede, som de gjorde - for slet ikke at tale om at ville undersøge det nærmere og indgående på åstedet; det sidste ville også i de fleste tilfælde være ensbetydende med en dødsdom, som prompte ville blive eksekveret. Det sidste lod sig kun gøre for de fangekammerater, der med S.S.-ernes autorisation var blevet anbragt på følsomme arbejdsposter - fordi sådanne »kæmpemaskiner« med 5 eller 10 sågar 20 eller i enkelte tilfælde 25-30.000 mennesker umuligt kunne holdes i gang af S.S.-erne alene. Fangekammerater på særligt overfølsomme arbejdspladser skulle være meget forsigtige (forskellige egenskaber måtte »fremelskes« trods indre modvilje) - der var ikke så langt til krematoriet.

For at belyse tidsperioder med forskellige indgreb fra Berlin bliver artiklen ikke kort, men belyser forhåbentlig, hvordan mærkværdige og indholdsmæssigt falske aktstykker kan opstå. Artiklen har som heldessyn at opmuntre, ikke at polemisere.

S.S. Totenkopf Berlins garant

Her skal først følge et kort rids vedr. almene og særlige retningslinier for K.Z.-lejrene, som Berlin ønskede håndhævet, og som gradvis var blevet udviklet i forbindelse med oprettelsen af de første K.Z.-lejre. Praktikken og taktikken veksler, efterhånden som krigen skred frem og brutalitet kombineres med gulerod: pakker/pakkeforbud - Geldempfang/Geldemp-

fangsverbot o.s.v. - hvilket samtidig blev tillempt og udnyttet af den stedlige lokale lejrkorruption blandt S.S.'erne. Der- som nogen vil indvende: Det drejer sig om Vernichtungslager Stutthof - ja netop, thi det ville være lidt af en sensationel opdagelse, værdig til en doktorafhandling, at S.S.'s 3. Totenkopf Kompagni/Stutthof stik imod alle gældende og indløbne forordninger fra Berlin og daglig praksis i en statslig K.Z.-lejr, skulle mildne forholdene for fangerne, og for fanger, som **overvejende** bestod af Ostraumsvölker, polakker, ukrainere, russere og baltere!

Lønudbetaling??

Motsat - i forhold til de fra centralt hold i Berlin til enhver tid udstukne retningslinier - var en stramning velset og tjente som et godt alibi for de stedlige lejr-S.S.'ers forbliven ved lejrene og var med til at sikre mod forflyttelse til fronttjeneste i krigen. Dog, efterhånden som krigen fordrede flere og flere arbejdsslaver, kunne nogle afdæmpede skriftlige henstillinger forekomme fra Berlin, om at tage et vist hensyn til **arbejdskraften, samtidig med krav om effektivisering af denne.** Samtidig tilføjes, at det må forstås, at det drejer sig ikke om nogen form for blødsødenhed eller sentimentalitet (Gefühluselei).

I det følgende vil i høj grad blive citeret fra Eugen Kogons bog: »Der S.S.-Staat«. Kogon hjalp efter kapitulationen de allierede med at underbygge beviserne ved de efterfølgende krigsforbryderprocesser. Han havde været mangeårig K.Z.-fange i Buchenwald:

»Geldempfang« & »Nicht-Geldempfang«

Det første, man må gøre sig klart, er, at den daglige rutine i lejrene er afhængig af nogle tidsperioder fra det famøse år 1933 til »Das Reich«s endelige sammenbrud i foråret 1945.

De første K.Z.-lejre, som blev oprettet i 1933, var Oranienburg (i nærheden af det senere Sachsenhausen) og Dachau i nærheden af München. Efter deres oprettelse sker i løbet af forholdsvis kort tid en forskelligartet udvikling vedrørende fangerne »økonomiske stilling« inden for de to lejre.

Lad os tage Oranienburglejren, som var beliggende i Berlin-området, først.

Den tidligere socialdemokratiske politiker og rigsdagspræsident for SPD, Gerhard Seger, som var blandt de første, der blev indsat i Oranienburglejren - og som også var en af de få, hvem det lykkedes at flygte fra lejren inden dens nedlæggelse i 1935 - skriver efter sin flugt til Tjekkoslaviet i sin bog: »Oranienburg/Udg. Karlsbad Anno 1934« bl.a. følgende i forbindelse med ophævelse af fangerne tilladelse til at besidde penge, en foranstaltning, der blev truffet i **begyndelsen af juli 1934.**

Citat: »Ets indsigelig kapitel vedr. lejrfor-

valtningen er lejrpenge-systemet. I den første tid af vores ophold i Oranienburg gaves der for dem, som endnu havde penge, en begrænset mulighed for at lade købe levnedsmidler som tilskud i byen (Oranienburg). Forsyningen blev foretaget af en fange under opsyn af en S.A.-post. Men lejrforvaltningen kom da på den idé at slå kapital af den tvangssituation, fangerne var i, når de ville - og ikke havde mulighed for at supplere en miserabel forplejning, og oprettede derfor en kantine. Betalings-spørgsmålet mellem fanger og kantine skete ved Lagergeld; dette blev indført først i juli 1934... (Nyt citat:) Dermed skulle samtidig forhindres, at fangerne havde rede penge ved hånden, hvad jo ved et flugtforsøg kunne spille en vigtig rolle; derfor blev også alle fra de pårørende til fangerne sendte pengebidrag, som blev modtaget, udbetalt i Lagergeld.

Det forrykte i dette kapital er ikke alene Lagergeldordningen i sig selv, men den omstændighed, at lejrledelsen lader fangerne betale for indretningen. Da afgørelsen vedr. indførelsen af Lagergeld var truffet, blev det bestemt, at alle fanger, som endnu var i besiddelse af rede penge, havde at aflevere disse, og derefter blev uden forskel af det samlede pengebeløb trukket 30% »til lejren« - på tysk: stjålet. På samme tid blev der af alle indgående postanvisninger fratrukket 30% til lejren - altså stjålet. Dette tyveri en masse blev fortsat, indtil omkostningerne til trykningen af lejrpenge (das Lagergeld) var betalt!!« (Citat slut.)

Med K.Z.-lejren Oranienburgs nedlæg-gelse sover begrebet »Lagergeld« ræve-søvn for senere at genopstå som »Prämienschein«. Mere derom senere.

I Dachau-lejren valges en anden fremgangsmåde vedrørende fangerens mulighed for at modtage penge fra familie og andre slægtninge. S.S. Standartenführer Eicke var fra starten kommandant for Da-

chau-lejren og løste forekommende problemer med gennemført brutalitet og smartness, til alle Det tredje Riges øverste magtorganers tilfredshed. Så godt efter deres mening, at der til Eicke blev oprettet et embede med titel af »Inspektør for koncentrationslejrene«. Tillige blev Dachau at betragte som stamlejr for alle S.S.'er, der skulle »uddannes« og beskæftiges ved de senere oprettede K.Z.-lejr, lige fra vagttjeneste og især til mere betroet K.Z.-lejr tjeneste.

Alle K.Z.-lejrkommandanter, der blev udnævnt til det edderkoppenet af lejr, som blev oprettet i Tyskland, protektorater og de besatte områder, var alle S.S.'er, som var uddannet i Dachau. De få lejre, som startede under eller i regi af »die Polizei« (gendarmeriet) eller Værnemagten, blev systematisk lukket eller overtaget af Eickes folk.

Hvad var så Eickes retningslinier og ud-spekulerede træk vedrørende de pengebe-løb, som fangerne ved indsættelsen i lejrene var i besiddelse af eller senere fik til-sendt fra pårørende? - Jo, den gode Standartenführer og Inspektør for K.Z.-lejrene fik fastlagt, at maksimum-beløbet for enhver fange i K.Z. **pr. måned** var 30 Mark. Hvad der måtte indestå på en fanges »kon-

to« af de udefra tilsendte penge, som over-steg de 30 Mark, tog S.S.'s økonomiske forvaltning via lejrforvaltningen sig af at »administrere«. Udgående fangebreve med påstemplede meddelelser om det til-ladelige i at sende fangen penge, frem-me »Geschäften« - keine Hexerei!

En K.Z.-fange går jo desuden ikke på indkøb i omegnen uden for lejren - han køber i lejrens kantine. Derfor havde den gode Eicke, K.Z.-lejr inspektøren, organi-seret det således, at S.S.-Dachau-centra-len var **hovedleverandøren** til alle K.Z.-lejr kantiner, suppleret med lokale S.S.-folk og partnazister i lejrenes opland som leverandører. Godfather Eicke var en snu rad - derfor havde en god del af lejrenes oplands befolkning kun godt at sige om lejrene.

Ved krigens udbrud i september 1939 var det slut med S.S.-leverandørernes »normale« leverancer til K.Z.-lejrene.

Eugen Kogon skriver i sin bog »Der S.S.-Staat« om kantineprodukterne i Buchenwald:

(Citat) »Fra krigens begyndelse blev kantinevarerne gradvis mere og mere knappe, indtil der sluttelig - med undtagelse af lejlighedsvis nogle »røgvarer« - næsten ikke gaves andet end »Wikingersalat«, et mangelvarer, svært beskriveligt produkt fra den tyske kemiske industri, hvis bestanddele syntes at være kartofler og formalete fiskeaffald.«

Ovenstående citat er medtaget for at vise, hvorledes S.S.'ernes købmandsskab gav sig udslag på fangerens bekostning, og hvorledes de til fangerne sendte penge, som ikke blev »administreret« af S.S.-forvaltningen i første omgang, **på en fiks måde vendte tilbage til denne forvaltning.**

Dette »Geldempfänger-Zirkus« fik en ende, sikkert til de forskellige lokale S.S.'ers store ærgrelse. Det var en god indtægtskilde, især fra de lejre, som var »grønne«, d.v.s. de lejre, hvor prominensen, lejrældste, blokældste samt kapostil-lingerne overvejende var betroet erhvervs-forbrydere fra de tyske tugthuse; disse fanger havde ingen skrupler eller besvær med at arbejde hånd i hånd med S.S.-lejrledelsen.

Men, nye tider - nye folk, og når det er

8. 8. 44.

Der Tag der Entlassung kann jetzt noch nicht angegeben werden. Versuche im Lager sind verboten. Anfragen sind unmöglich.

Auszug aus der Lagerordnung:

Jeder Häftling darf im Monat 2 Briefe oder Postkarten empfangen und absenden. Eingehende Briefe dürfen nicht mehr als 4 Seiten à 15 Zeilen enthalten und müssen übersichtlich und gut lesbar sein. Geldbindungen sind nur durch Postanweisung zulässig, deren Abschnitt nur Vor-, Zuname, Geburtsstag, Häftlingsnummer trägt, jedoch keinerlei Mitteilungen, Geld, Fotos und Bildereinschlagen in Briefen sind verboten. Die Annahme von Postbindungen, die den gestellten Anforderungen nicht entsprechen, wird verweigert. Unübersichtliche, schlecht lesbare Briefe werden vernichtet. Im Lager kann alles gekauft werden. Nationalsozialistische Zeitungen sind zugelassen, müssen aber vom Häftling selbst im Konzentrationslager bestellt werden. Lebensmittelpakete dürfen zu jeder Zeit und in jeder Menge empfangen werden.

Der Lagerkommandant

Der måtte hver 14. dag skrives hjem på en formular, der afgav plads til 16 skrevne linjer. Det var usandt, at alt kunne købes i lejren. De trykte ord var en opfordring til slægtninge om at sende penge - men dem fik fangerne ikke.

ønskværdigt: i omvendt rækkefølge.

S.S.-Standartenführer og K.Z.-lejrinpektør Eicke blev »versetzt« til den russiske front hos Waffen S.S. - samtidig ganske vist forfremmet til general; men det forhindrede ikke, at russerne gjorde kål på ham ved Demjansk i Ilimensø-området i 1943.

Nu trådte og var trådt andre folk til. Først og fremmest S.S.- Gruppenführer Pohl, håndplukket af Himmler personlig. Pohl blev indsat som øverste forvalter af S.S.-Wirtschaftsverwaltungs Haupt-Amt (S.S.-W.V.H.A.). Foruden at forvalte S.S.-organisationens økonomi var han nu også blevet den øverste forvalter af alle økonomiske og finansielle transaktioner vedrørende samtlige K.Z.-lejre i das Reich og de besatte områder. **Dette skete i 1942.**

Man tog nu fat på at udbygge den påbegyndte arbejdsslaveøkonomi - med henblik på tiden efter krigen, når den forventede sejr var i hus.

I efteråret 1943 satte Pohl stødet ind mod »Geldempfangers-ordningen« - og forordning og instruks gjaldt alle K.Z.-lejre.

Her citeres fra Kogons »Der S.S. Staat«: »I efteråret 1943 indførte S.S. de såkaldte Lagergeld, som kun havde gyldighed i K.Z.-lejrene - i form af præmier, som blev fordelt for særlige arbejdsydelse. Da forsøget på, ved anvendelse af denne fremgangsmåde at presse mere arbejde ud af fangerne slog helt fejl, tildelte lejrforvaltningen (Buchenwald) ugentlig det trykte papir til arbejdskommandoerne i bestemte mængder (som f.eks. 16 Mark til 65 personer!). Man forsøgte ikke at klargøre sig den logiske mening af forholdet 16:65; det forelå ikke for dem - og man spærrede samtidig for udbetaling af normalpenge til fangerne overhovedet. S.S. havde derigennem i enhver større K.Z.-lejr fået nogle millioner Mark til rådighed for deres egne finanstransaktioner, og det var årsagen til deres »præmie-rundhåndethed.«

Som skrevet her i indledningen - vedr. K.Z.-Oranienburg - sov »Lagergeld« kun »rævesøvn«; de opstod som »Prämien-schein«. Det var W.V.H.A. og S.S. som organisation, der tog stikkene hjem under Pohls ledelse; men som enkeltpersoner tabte de korrupte S.S.'er, som var tilknyttet lejrene og som havde profiteret på det samlede system med »Geldempfangers«, som deres afgud Eicke havde udspekuleret.

Derfor kunne man rejse det spørgsmål, om den kvajede udstedelse 16:65 (som Kogon skildrer), ikke var en bevidst stille, snigende sabotage af en nyordning, som greb ind i de privilegier, som fader Eicke havde skaffet dem.

Pakkemodtagelse/Pakkeforbud - R.K.-pakker

Da der her er fremdraget nogle hovedtræk vedrørende »fangeøkonomien«, må pakkemodtagelsen hellere med det sam-

me belyses (Røde Kors pakkerne til sidst).

Atter en slående beskrivelse fra Kogons »Der S.S. Staat«: (citater) »Havde de pårørende til fangerne vidst, hvor elendigt det stod til med ernæringen for det overvejende flertal i lejrene, og det havde været tilladt, da ville der have flydt en strøm af levnedsmidler til lejrene; men - **Paketempfang** hjemmefra var **indtil 1941** forbudt, bortset fra nogle enkelte komedieagtige Juleaftens-undtagelser i den ene eller den anden lejr. Kun i vinteren 1939/1940 var det en eneste gang blevet tilladt af modtage nogen varm beklædning, af hvilken selvfølgelig meget »bortkom«.

Fra efteråret 1941 blev det almene pakkeforbud ophævet. Fra da af måtte der modtages så meget, som **fangerne kunne spise på en dag**; resten blev beslaglagt af S.S.-folkene. Man kan forestille sig, hvilket liv disse pakkeoverere kunne tillade sig. De tog, hvad der netop passede dem, naturligvis især efterspurgte artikler som: røgvare, chokolade, spæk og te. Mange ved »Paketprüfstelle« beskæftigede S.S.-folk havde skaffet kistevis af det stjålne gods hjem eller forsendt det. Begribeligvis sendte alle pårørende (overvejende »Reichsdeutsche«) til fangerne, hvad de nu kunne. Det var ofte rørende at se, hvad der kom af opsparede rationer. Fra egne på landet eller som solidaritetsaktioner, først og fremmest fra Böhmen og Mähren, kom til tjekkerne i lejren betragtelige mængder. Den strenge håndhævelse af kontrollen var som følge af dette i længden ikke til at opretholde. En del af lejren havde derigennem opnået at få midler, som muliggjorde at holde ud til enden. Hårde modsætninger, fjendskab og nationale hadpsykoser var under alle omstændigheder netop en følge af denne udvikling; men kun individuelle hjælpeaktioner - dog immervæk i betragteligt omfang - kunne komme på tale.« (Citater slut)

Vedrørende R.K.-pakkemodtagelsen i Buchenwald skriver Kogon: (Citater) »Da ernæringen i lejrene 1944 stadig blev dårligere, satte en omfangsrig masseforsendelse af R.K.-pakker til nationale grupper i lejren ind, især til franskmændene, danskerne og nordmændene. S.S. berigede sig grænseløst på sådanne hjælpeaktioner. I anledning af en henstilling fra det Internationale Røde Kors om at »afregne« blev det fastslået, at alene i Buchenwald manglede der afregning for mindst 7 (syv) vagnoner, altså ansættelsesmæssigt 21.000-23.000 R.K.-pakker.

Det var opmuntrende at se med hvilken iver lejrledelsen i april 1945, ved frontens rykken nærmere, rensede sine rum for tomme R.K.-pakkepapkasser, så at det ikke skulle falde de allierede (»aufschlussreich«) i øjnene.«

Her kan tilføjes, at for os danske fanger i K.Z. Stutthof skete »bortfaldet« af R.K.-enkeltpakker ikke i den store stil; det var kun enkelttilfælde, som kunne tilskrives

forsendelsesvanskeligheder og dermed forbundne pakkebeskadigelser. Til gengæld blev der fast »toldet«.

Det skete ved, at blokældste lod en række mad-blikskåle passere ned langs med vore spiseborde i blokken, når vi var samlet ved disse. Hver dansk Stutthof-fange havde da at tolde med en bestemt mængde smør i den ene skål og en bestemt mængde polse i den anden, og så og så meget hugget sukker i en tredje etc.

Hvorledes S.S.'erne og deres håndlangere (i Stutthof overvejende »grønne«) delte den »freiwillige Spende«, kan jeg ikke udtale mig om. Men jeg gætter på, at S.S.'erne tog sig af det meste.

Troværdigheden og sandhedsværdien

Kære venner; nu er bordet ryddet, eller - om I vil, billedligt bedre udtrykt: dækket. At der forefindes ca. 70.000 aktstykker i K.Z.-Stutthof's arkiv skal nok passe. Men sandhedsværdien af de udsagn, som er nedfældet på prent, og de regnskaber og bogføringsopstillinger, som er foretaget på det tålmodige papir, som nu befinder sig som aktstykker i Stutthof-arkivet, står til karakteren nul! Om disse aktstykker med regnskabsopstillinger endevendes i én uendelighed af alle mulige folk af den ene eller anden nationalitet, lærde eller ulærde - så er de, hvad det væsentlige angår, sagt i et pænt universitetsprog: usande.

Juristerne ville sige: konstruerede. De samme jurister ville, såfremt den menneskelige levealder ikke var så begrænset som den er, forlange, at eventuelle vidner ved akternes udfærdigelse blev hørt og at bagmændene - i hvis interesse de blev udformet - blev sat fast for bevidst dokumentfalsk for at dække over tvivlsomme og forbyrderiske transaktioner. Her er det ikke klaret med, at »Ordnung muss sein« og »Alles stimmt«.

Historikerne - nutidens historikere med kendskab til Det tredje Riges historie og 2. verdenskrig - ville ganske givet stille sig det spørgsmål: hvorfor er alt dette sat på prent, og hvem havde (har) fordel af dette? (En dansk historiker ville i det mindste med det samme have i bagehovedet, at selv en kirkens mand som Saxo ganske vist ikke ligefrem lavede dokumentfalsk og andet fusk, men at hans fremstilling var farvet af hans stillingtagen til Hvidslægten i Danmark.) - Men hvad med det, som S.S.-folkene lod nedfælde på prent?

Nutidens historikere er i dette tilfælde så heldige, at de ikke har nødig at gå århundreder tilbage i tiden. Troværdigheden af det, som denne menneskegruppe - S.S. - allerede før krigen foranledigede nedfældet på prent, kunne og kan ligge på et meget lille sted. F.eks. var det meget almindeligt før krigen, at enker efter tyske statsborgere i lejrene modtog »papirer« og

en urne med en »Beileidschreiben« som beklagelse; men hendes mand var desværre død af: Lungenentzündung. At enkens »Beileidschreiben« var en realitet, kan ikke bestrides; **den eksisterede som aktstykke**, endda i flere tilfælde med bilag - og protokolleret med anmærkninger. Men sandhedsværdien?! - Jo, manden var død!

Rigsdagsbranden - det er kun en bestemt og entydig begivenhed i Europas nyere historie; branden, som endte som en verdensbrand. Mon nogen seriøs historiker vil godtage de aktstykker, som stammer fra Det tredje Riges arkiver vedrørende denne sag, som troværdige og sande? - Man fristes til bibelsprog: »Født af løgn gik til grunde i løgn.«

Derfor er en belysning vedrørende troværdigheden af de af Stutthof S.S.'erne efterladte arkivalier på sin plads. Kort sagt kildekritik, en stor opgave for en historiker, muligt en besværlig opgave efter godt 40-45 år med faldfælder; men selvfølgelig kan det gøres.

Da disse Stutthof aktstykker åbenbart er påført nogle tal, som desværre er taget for gode varer i artiklen, skal jeg her anføre nogle tal, som man i Berlin i S.S.-Wirtschafts-Verwaltung Haupt-Amt (S.S.-W.V.H.A.) (Chef Pohl) tillagde stor værdi og interesse; tallene var følgende vedrørende K.Z.-slavearbejderne:

Daglig udlejningsværdi,
fagarbejder 8 RM, ufagl. 6 RM 6,00 RM
at fradrage:

1) ernæring 0,60 RM
2) amortisation af klæder 0,10 RM 0,70 RM

Pr. dag 5,30 RM
Gennemsnitlig 3/4 års levetid
270 dage 270 x 5,30 RM 1431 RM

Denne fortjeneste kan forhøjes ved rationel

nyttiggørelse af fangeliget efter de 9 mdr.:

- 1) tandguld
- 2) privatklæder udnyttet som spindestof til S.S.-uniformer
- 3) efterladte ejendele
- 4) efterladte værdigenstande (herunder penge, ure, ringe etc.)

÷ udgift til brænding af liget: 2 RM 200 RM

1630 RM

Det overlodes i første omgang at tillade lejrene at forsøge at lave penge på knoglerester og aske, dersom de kunne - det forekom jo en masse.

Se, dette er tal, som er hug- og stikfaste, og som har været fremdraget i den første efterkrigstid i forbindelse med nogle af de første krigsforbryderprocesser.

Bemærk venligst (for at der ikke skal opstå misforståelser): fangen fik **ingen** - skriver ingen - **løn** udbetalt. Indtægterne på slavearbejdskraften tilfaldt S.S.-organisationen, og det ville i praksis sige, at der i sidste ende blev taget hånd om denne indtægt af S.S.-W.V.H.A., hvis første chef var Obergruppenführer Pohl, der vogtede skinsygt over, at ingen gik ham økonomisk i bedene. Han blev efter krigen dømt til døden og hængt.

Bureau-fangen, S.S.-redskab og fangernes øjne og øren

En ting, som der også lige må kastes et strejfflys over, er »bureau-fangen«. Ellers er der ting, som udenforstående ikke kan forstå eller få til at hænge sammen. I forbindelse med Godfather Eickes Geldempf-änger-cirkus havde man i lejrene en Häftlingsgeldverwaltung, som kørtes med fanger, der beherskede det tyske sprog samt skrivekunsten samt tillige bogholderi - eller i det mindste tilegnede sig færdighederne heri hurtigst muligt. Disse tjanser var behagelige og under de givne omstændigheder livreddende for disse bureau-fanger.

Martin Nielsen skriver i »Rapport fra Stutthof«:

(Citat) »Nogle velklædte fanger med skrivemaskiner under armene troppede op. At de var fanger, kunne vi se på et lille, diskret fangenummer, der var påsyet deres tøj, og på det røde kryds på venstre bukseben og på ryggen af jakken. Mændene med skrivemaskiner fra den politiske afdeling... de spurgte os ud om 20-30 spørgsmål, der stod på et trykt skema, de havde siddende i maskinen. De skulle have besked om navn, fødselsdag, familieforskelhold o.s.v., og **samtidig hviskede de til os, at det var ligegyldigt, hvad vi svarede.**

Martin Nielsen fastslår, at de var: polakker.

Videre skriver Martin Nielsen: »Derefter blev der taget fingeraftryk af tre fingre på højre hånd. Aftrykkene blev sammen med vores underskrift anbragt nederst på fjerde side af det udfyldte skema. Mange måneder senere fik jeg fat i et sådant skema. Det var, som jeg havde tænkt mig: Foruden de 20-30 spørgsmål, vi havde besvaret, var der **endnu 20-30 rubrikker tilbage**; alle handlede om politiske ting, som man ikke havde spurgt os ud om; men **nederst på skemaet stod vor underskrift og vore fingeraftryk!**

Tror man virkelig, at »forretningsgangen« var anderledes i andre grene og på andre områder i forbindelse med den daglige, løbende lejrforvaltning? I så tilfælde er naiviteten stor. Det efterfølgende er ikke en kritik af disse medfanger, som måtte arbejde som håndgangne bureau-fanger for S.S.; de havde, groft sagt, valget mellem liv eller død. De måtte strik følge S.S.'s instrukser og mindste »vink« - det eneste og det bedste, de kunne gøre, var at stjæle med øjne og øren. F.eks. i Buchenwald, hvor der fandtes en illegal, stærk og velorganiseret ledelse blandt de politiske fanger (uanset politisk og religiøs ståsted); dér havde man kendskab til næsten alle alvorlige og vidtrækkende beslutninger for fangerne senest (når det var vanskeligt at kontakte) få timer efter, at »sagen« var under opsejling, netop i kraft af disse »bureauøjne og -øren«.

Det bliver godt beskrevet i Kogons bog; hans eget liv blev iøvrigt reddet ved krigens afslutning i kraft af disse bureauøjne og -øren, da likvidationsordre indløb fra Berlin, lydende på hans navn!

De overlevende af disse »bureau-fanger« ville græmmes, såfremt det blev kuty-me, at man til glæde for overlevende nazis og deres nyopståede sympatisører godtog de grove falsknerier og fordrejelser, som de var tvungne til at sætte på prent, det være sig i form af protokollater, anmærkninger, dag-, uge- og månedsjournaler og statistikker eller bogholderi og andre regnskabsmæssige fiksfakserier, som blev forlangt præsteret af den stedlige S.S.-Lagerführung.

Det kan roligt tilføjes - uden at træde nogen for nær - at såfremt bureau-fangen, og det ville i første omgang i praksis sige bureaukapoen, ikke forstod de mindste »vink« fra S.S.-lejrledelsen om, hvad der var ønskeligt, blev han og det meste af hans kommando skiftet ud. Det havde de politisk bevidste i de lejre, hvor de havde fået anbragt folk i dette apparat, i det mindste ingen interesse! - Dertil kom så, at de fleste af disse bureau-fanger havde kendskab til så meget, at det var ensbetydende med deres dødsdom, dersom man måtte skifte dem ud.

Enhver fange med blot nogen tid bag sig i K.Z. ved, at det var en smal sag at ordne

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

En af de ældste barakker i Stutthof.

for S.S. på »anstændig vis«. Der fandtes arbejdskommandoer, hvor fangen var sikker på at blive båret død hjem til appel, inden der var gået ret lang tid, måske kun nogle dage. Tillige var der et revier, hvor der dagligt blev journalført dødsfald, og der »leitende Oberarzt« var altid mand for at **dikttere en anden bureaufange** (Arztsschreiber), hvad dødsårsagen skulle »boghøres« som. Var det sket på revieret i Stutthof, ville det kunne findes nedfældet mellem de 70.000 arkivaktstykker. - Hellige enfold!

Eugen Kogon, som jeg har citeret flittigt, var efter at have bestridt flere forskellige erhverv i Buchenwaldlejren i den sidste halvdel af sin fangetid, »avanceret« til Arztsschreiber og til sidst til »Erster Arztsschreiber« - i snæver forståelse med fangernes illegale lejrledelse i Buchenwald. Den afdeling under Buchenwald-revieret, som han blev puttet ind i, var, kort og brutalt udtrykt, afdelingen for »medicinske« menneskeforsøg på fanger. Kogon var anbragt i Revierblock 50 (Hygiejne-institut, Abteilung für Impfstoffen Herstellung) hos Sturmabführer Dr. Ding-Schuler, der tillige var chef for medicinske menneskeforsøg. Fra Block 50 kunne bureaufangen »følge slagets gang«.

De »journaler« og arkivstykker, som Kogon har været med til at udfærdige - og det var ikke få - i sin lejrtiltids som fange, kunne han efter befrielsen afsløre som tilrettelagte falsknerier, svindel og fordrejelser samt bevidste udeladelser, og han kunne endvidere belyse forbrydelser, som overhovedet ikke måtte berøres skriftligt, selv under falsk etikette.

Enden på historien blev, at nogle S.S.-»læger« ikke mere vandrede rundt på denne jord, da 1940-årene gik til ende. De er antagelig gået hjem til Himmlers Wotan; han er som bekendt nøjet, så hvis han får noget i øjet, kan han slet ikke se.

Dette indlæg går nu mod afslutningen, og jeg har besluttet også i dette tilfælde at lade Kogon komme til orde, da det stykke, som vil blive citeret fra hans bog, »Der S.S.-Staat«, viser, **hvorledes man producerer aktstykker** - ja, endda »videnskabelige« beviser og får dem trykt i videnskabelige fagtidsskrifter, når det var Det tredje Riges S.S.' elite, der gav et »vink« og stillede opgaver til intelligente K.Z.-fanger, der var i S.S.' vold og vidste, at det var livet, det gjaldt!

Har danske Stutthof-fanger været brugt som dække for S.S.-korruption?

Et par blide og forstående ord vedrørende artiklen i »Pigtråd«, febr. 1987. De hedegangne og nulevende Stutthof S.S.-folk ville fryde sig, dersom man indledte hasarderede diskussioner og skriverier på grundlag af de af dem ønskede og dikterede falske tal. Men godtages timelønnen som 13 Pfennig og arbejdsdagen 10 timer daglig hele året (det kunne ikke gøre det!) ville det - hvad enten man regnede med 4 eller 5 søndage i en måned - medføre, at det i artiklen anførte månedlige beløb skulle forhøjes med ca. 30%. Men lad det ligge - for tallene er konstruerede og falske, og der blev ikke udbetalt nogen løn!

Nu en bagatel - og dog. Citat: »gen-nemsnitlige tilgodehaver hos Værne-

magten«. Det må være løbet i pennen, fordi udtrykket tit bruges i Danmark i forbindelse med den tyske gæld, der er stiftet her i landet. I Stutthof gaves Ge-wehrkommandoen (i Værnemagtens regi), hvor Martin Nielsen og et par andre danskere arbejdede; men de var kun få, og det var meget svært at komme der. De fleste af os arbejdede i virksomheder med et helt andet ejerforhold, f.eks. D.A.W. (Deutsche Ausrüstungs-Werke), ejet af S.S. - en meget stor, nazistisk concern med fangarme i hele »das Reich« og tilgrænsende områder.

Mange danske kammerater arbejdede i mindre, lokale virksomheder, som ejedes af gode partinazister og S.S.-folk. Men bemærk: ingen aflønning til fangerne!

Den ældre, polske kvindes forbavelse er forståelig, da hun hørte, hvad fangerne skulle have tjent - når hun selv kun fik 2 Mark om måneden på tvangsarbejde i riget. Sætningen: »Den faste løn har såmænd været meget god...« - Hvilken løn? mærkeligt, at den ældre kvinde aldrig har hørt om den gode løn af K.Z.-fanger fra Danzig-området, som overlevede Stutthof-lejropholdet! Men nok om det!

Nok så afgørende: I Berlin sad en særdeles handlekraftig mand, Obergruppenführer Pohl, Himmlers højre hånd vedrørende K.Z.-økonomien og økonomien vedrørende alt slavearbejde i krigens Tyskland. Denne almægtige chef for S.S.-W.V.H.A. havde beordret stop for al pengeudbetaling til K.Z.-fangerne. Det gjaldt også Totenkopf Eickes udpekulerede »Geldempfänger«-ordning; det var slut, i øvrigt til Totenkopffolkernes irritation (tabt korruptionsmulighed). **Det skete i efteråret 1943.**

Afgørelsen var gældende for alle K.Z.-lejre. Hvorfor skulle en tilintetgørelseslejr (Stufe III), Stutthof, være undtaget? Hvorfor skulle S.S.-lejrledelsen sætte sig op mod Pohl og risikere med garanti at blive sendt til Østfronten - og det ekspedit? Jeg ved, at de ikke ville slippe med det. Thi at udbetale penge, som »tilhørte« S.S.-W.V.H.A., var bedrageri over for S.S.-organisationen, og hvad var lige så slemt som mangel på »Gehorsamkeit«? - at have saboteret til fordel for K.Z.-fanger!

Nu er der kun én mulighed tilbage for, at der har fundet løn- eller anden udbetaling sted til danske Stutthof-fanger med mellemrum! Her kommer den gode Kogon måske også til hjælp; han lader falde nogle ord om, at i Buchenwald forsøgte dele af den stedlige S.S.-lejrledelse via Häftlingsgeldverwaltung'en at korrumperede dele af fangerne og samtidig at berige sig. **Dette skete før efteråret 1943** - før arbejdsslaveforvalteren Pohl tog fat. Er det her, vi skal søge gåden løst vedrørende lønudbetaling til danske Stutthof-fanger? Er det tilfældet, vil jeg gerne selv vide, hvem af mine danske medfanger, der ud-

lægges som at have kvitteret for beløb, udbetalt af S.S.? Ud med navnene! Forekommer mit eget navn også? Så vidt jeg erindrer, havde vi danskere ingen bureau-fanger i den økonomiske forvaltning.

Vi måtte, som Martin Nielsen skildrer, alle ved ankomsten udlevere vore autografer og fingeraftryk og i øvrigt kvittere hver gang, vi fik en R.K.-pakke, og her kunne forekomme nogle mindre »ekstra« R.K.-pakker, der krævede kvittering; jeg mener selv at havde modtaget én, indeholdende et par briller, som skulle erstatte dem, S.S.-pakket havde knust.

Men hvorledes er danske Stutthof-fangers autografer kommet på aktstykker, som er benævnt lønnings-aktstykker - og som nu udgør arkivstykker i K.Z.-lejrens arkiv???

Det skulle være mig en personlig fryd - selv nu, så mange år efter, anno 1987 - såfremt der kan pirkes i det. Lad disse få bemærkninger være en opfordring til dem, der har mulighed for at pirke!

I al den K.Z.-litteratur, jeg har gennempløjet, det være sig udenlandsk eller dansk - har jeg ikke et eneste sted kunnet læse noget om lønudbetaling!

Nu er »Rapport fra Stutthof« af Martin Nielsen en helt igennem troværdig og sandfærdig fremstilling, presset sammen på små 200 sider (alt efter udgave). Hvorfor skulle M.N. glemme eller fortie lønudbetaling til de danske fanger? Det er rigtigt, at alt ikke kan komme med på små 200 sider; men en aflønning for det påtvungne slavearbejde ville givet være omtalt i bogen, dersom den havde fundet sted.

Men aflønning fandt ikke sted.

*Gunmar Mortensen
tidl. Stutthof-fange 25.765*

(Afsluttes)

Genudsendelse om Toldstrup

Lørdag den 9. januar genudsendes Peter Laursens TV-udsendelse: »Den jyske nedkastningschef«, hvor Jens Toldstrup portrætteres.

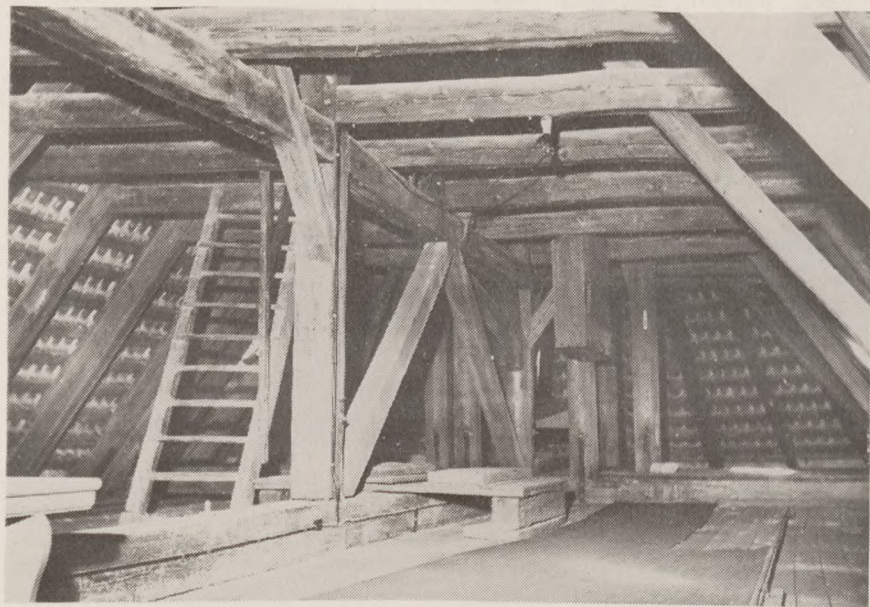
TV-udsendelsen blev et af de mest roste fjernsynsprogrammer om besættelsestiden.

Victor Andreasen skrev om programmet i Ekstra-Bladet: »Sjældent har man oplevet en så underholdende samtale i TV.«

Aarhus Stiftstidende skrev: »Så længe den onde tid kan resultere i så godt fjernsyn som Peter Laursens samtale med Jens Toldstrup, skal ingen onde ord komme over min maskine.«

Horsens Folkeblad: »Toldstrups afsluttende replik blev stående: For at forstå, hvad frihed er, skal man måske

Israels præsident besøgte Gilleleje

Israels præsident og Danmarks dronning aflagde besøg på kirkeloftet i Gilleleje.

Torsdag den 5. november besøgte Israels præsident Chaim Herzog Gilleleje. Det var et led i hans 3-dages officielle besøg i Danmark. Sammen med dronning Margrethe blev han modtaget på rådhuset i Gilleleje, og her fortalte præsidenten, at navnet Gilleleje står prentet i det jødiske folks historie og erindring som et sted, hvor mennesker satte livet ind for at redde medborgeres liv i en særdeles mørk tid.

Fra rådhuset gik turen til Gilleleje

kirke gennem en flagsmykket by. I kirken blev præsidenten og dronningen ført op gennem kirken, der i dagens anledning var smykket med marguerit-blemlomster.

På hebræisk læste sognepræst Henrik Balle ordene fra 1. Mosebog, der slutter med ordene: »Men Guds ånd svævede over vandene. Og Gud sagde: Der blive lys! og der blev lys.« Og ud fra dette ord talte Henrik Balle over det mørke, der sænkede sig over Europa, og ikke mindst over det jødiske folk under anden verdenskrig med Hitlers regime... - Vi får ikke friheden forærende, men må kæmpe for den, sluttede han.

Derefter aflagde såvel præsidenten som dronningen besøg på kirkeloftet, hvor de i stilhed mindedes de 80 jøder, der opholdt sig der - men blev taget af Gestapo.

Under besøget på fiskekutteren Mågen havde de begge samtaler med Gilleleje-fiskeren Poul Jørgensen og andre, der havde deltaget i sejladserne.

Selv måtte Poul Jørgensen flygte til Sverige, men faderen blev taget, kom til Frøslev og derfra hjem med De hvide Busser.

Flere tusinde voksne og børn var mødt frem for at hilse på præsidenten og dronningen, der var i Gilleleje for første gang som regent på officielt besøg.

F-k.

Efterlysning

Frihedsfonden er i færd med at rejse erstatningssag for Kaj Adolf Otto Nielsen, dæknavn Poul Larsen, og vil gerne i kontakt med personer, der kan udtale sig om hans modstandsarbejde.

Han startede i efteråret 1943 efter opfordring fra en arbejdskollega på B&W, smed Christian Larsen, der boede på Højskole Allé i Kastrop. Et andet gruppe medlem var pågældendes mester Harald Hansen, der boede i Telemarksgade.

Pågældende fungerede som våbeninstruktør, senere som gruppefører, delingsfører og kompagnichef.

Som delingsfører modtog han instrukser fra en kompagnichef ved dæknavnet Møbelrepræsentant Larsen.

Pågældende afhentede nedkastede våben, der efter rensning blev transporteret til gruppens våbendepot i Ulf Møbler i Vester Voldgade.

Pågældende hentede i forbindelse med aktioner våben i depotet og uddelte dem.

Hans deling deltog i aktioner mod Hellesen, Langebro, Bohnsted-Petersen og Ford som dækning - men stod for selve sprængning - af Allways.

I marts 1945 blev gruppen angivet og flere arresteret, bl.a. Chr. Larsen, der kom til Frøslev. Pågældende blev advaret og gik under jorden.

Henvendelse i sagen kan rettes til Frihedsfonden på tlf. 01-87 44 41 med henvisning til j.nr. 14.962.

Otto Nielsen

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

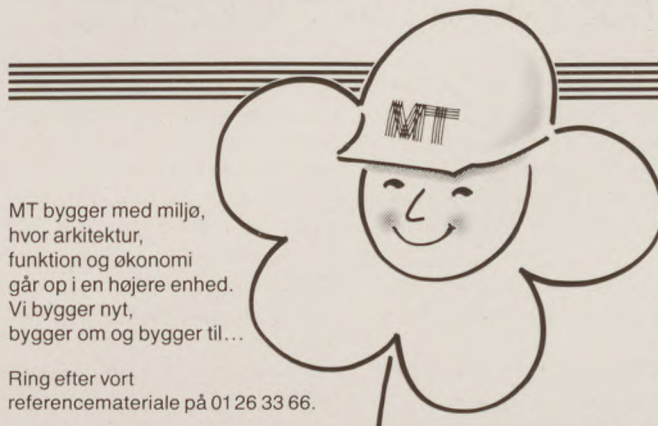
Pelican

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT
DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

MT bygger med miljø,
hvor arkitektur,
funktion og økonomi
går op i en højere enhed.
Vi bygger nyt,
bygger om og bygger til...

Ring efter vort
referencemateriale på 01 26 33 66.

Miljøbyggeri i totalentreprise

MONBERG & THORSEN A/S Oslo Plads 12, 2100 København Ø
BYGGE- OG ANLÆGSDIVISION

Bernadottes flyvemaskine bliver nu restaureret

Hvem blev fløjet hjem med det?

Det tidligere ambulancefly KZ IV, OY-DIZ »FOLKE BERNADOTTE«. Flyet ses liggende beskadiget i en mindre gruppe træer. Det er især gået ud over vingerne. Endvidere er understel og motorphaeng beskadiget.

Vi efterlyser personer, som kom i forbindelse med Grev Bernadotte, da han på sine redningsmissioner kom til de tyske lejre for at hente de norske og danske fanger hjem igen.

Vi vil gerne i forbindelse med disse mennesker. Og »Vi« - det er Dansk Veteran Flysamling. Den er beliggende i Stauning ved Ringkøbing, og her har vi etableret et museum med mange gamle flyvemaskiner, og blandt andet også det fly, som Bernadotte benyttede til sine flyvninger, da han forhandlede med Himmler om sin mission, ligesom det jo lykkedes ham med flyet at bringe nogle med hjem straks, før De hvide Busser kom derned.

Vi er på museet - som jeg er formand for - ved at genopbygge dette gamle zoneambulancefly - til flyvende stand, og da det jo, på grund af sin deltagelse i disse redningsmissioner nu betragtes som et nationalt klenodie, er det vigtigt, medens det endnu kan lade sig gøre, at få fleste mulige oplysninger nedskrevet - også for eftertiden - med beretninger fra personer, som blev direkte impliceret.

Derfor efterlyser vi, både i Norge og i Danmark, beretninger fra folk, som kan fortælle om, hvad de oplevede sammen med Folke Bernadotte, og som eventuelt har fløjet med ham.

Billedmateriale er det også meget småt med - af gode grunde, men det kunne jo være, at et eller andet interessant kunne komme for dagens lys - man ved aldrig.

Vi har også vore efterlysninger hos svensk Røde Kors, som må ligge med nogle interessante arkiver herom.

Folke Bernadotte skriver ikke mange oplysninger om sine flyvninger i sine bøger. Han nævner blot, at så fløj jeg - her og der - med en ambulanceflyvemaskine, men ikke noget om, hvem der fløj eller hvad det var, han fløj med. Han var nok så optaget af andre vigtigere ting.

Desværre er kaptajn Simonsen, som fløj maskinen, nu ikke mere, og hans journaler har vi - indtil nu forgæves efterlyst, men vi er allerede i besiddelse af meget stof, som kan benyttes til fortsat forskning, ligesom det er hensigten at udgive en bog om dette specielle fly,

som var med til at redde så mange mennesker.

Folke Bernadotte har dog efter kapituleringen udtalt sin hjertelige anerkendelse af de danske ambulanceflyveres indsats ved den lejlighed.

Spændende og interessant - og nyttigt

Uden dramatik har flyvningerne aldrig været. Der er altid spændingsmomenter ved ambulanceflyvningen, men kaptajn Simonsen betegner sine flyveture med grev Folke Bernadotte som de mest spændende og interessante. Da grevens forhandlinger med Himmler i dennes hovedkvarter var afsluttet, skulle ambulancen starte for hjemadgående fra en nærliggende flyveplads. I startøjeblikket blev den tyske flyveplads angrebet af engelske jagerbombere, og greven og Simonsen nåede i sidste øjeblik beskyttelsesrummet. Det havde dog ikke været nødvendigt. Da de efter angrebet kom ud på startbanen igen, så de otte tyske maskiner ødelagt. Kun den danske ambulanceflyvemaskine havde englænderne skånet.

Også hjemtransporten af de dødssyge fanger fra koncentrationslejrene gjorde et stærkt indtryk på de danske flyvere. En nordmand skulle hentes fra tilintetgørelseslejren Mauthausen. Han viste sig at være flyttet til en anden lejr, men for ikke at gå tomhændet fra Mauthausen, gennemsøgte flyveren og hans telegrafist denne lejr alligevel, og efter seks timers ophold i lejren fandt de en nordmand, angrebet af dobbeltsidig lungebetændelse og dysenteri. Han vejede 33 kg. Nordmanden blev fløjet til Danmark og helbredt - uden at vide, hvordan han slap ud af det tyske helvede.

Selve flyet er et KZIV ambulancefly (KZ står for Kramme & Zeuthen), som blev bygget på bestilling af Zoneredningskorpset i 1943.

Det er bygget (med tilladelse af den tyske værnemagt) dels i Aalborg og dels i København.

Zoneredningskorpset havde andre ambulancefly - men mindre.

Det er meningen, at »Bernadotteflyet«, som det kaldes i daglig tale, skal fremtræde i bemalingen som det så ud, da det fløj under krigen - hvidmalet og med store Røde Kors-mærker påmalet på sider og på vinger, for at undgå at blive skudt ned.

Bertel Kring
Solmarksvej 34
8240 Risskov

Danskere, hollændere og tyskere mødtes i Ladelund

Søndag den 15. november mødtes en flok hollændere på 20, 8 danskere, nogle fra Wyk samt sognets folk for at minde ofrene fra KZ-lejren i Ladelund lige syd for grænsen. Der indledtes med gudstjeneste ved sognepræst Harald Richter. Derefter samledes man ved gravene, hvor der blev lagt krans og blomster bl.a. fra Danmark og Holland.

Efter højtideligheden samledes man i kroen, hvor menighedsrådet var vært ved en bespisning.

Legater til to for interesse for besættelsen

Cand.mag. i historie og engelsk, Henrik Skov Kristensen, og kriminalassistent Ole Bang Rønnest, modtog den 23. november hver et legat på 10.000 kr. for deres interesse for besættelsestiden.

Det var Handelsbanken, der foretog uddelingen.

Henrik Skov Kristensen har gennem de seneste tre år været frivillig leder af Museet for Besættelsen i Århus. Ole Bang Rønnest skriver i øjeblikket på en bog om de første luftangreb på Aalborg.

Kammeraternes hjælpefond

*er raske kammeraters
hilsen til de syge*

Aabenraa Rederi A/S

Finlands Konsulat

P. F. CLEEMANN
SKIBSMÆGLERFORRETNING
AABENRAA
telgr. »Cleemann»

tlf. (04) 622182 - telex 52111

Repræsentanter fra 5 nationer mødtes i Husum

Monumentafsløring under amtets ledelse

Det var den tidligere fange fra KZ-lejren i Husum, Benjamin Mørch, der talte på danskernes vegne, da monumentafsløringen fandt sted i Schwesing-Husum i Vestlesvig den 27. november. Overlevende og slægtninge fra Danmark, Frankrig, Storbritannien og Holland var kommet til stede. Det er arbejdsgruppen til udforskning af den nordfrisiske KZ-lejr, der gennem flere år har skabt kontakterne.

På 50-årsdagen for Hitlers magtovertagelse den 30. januar 1983 havde arbejdsgruppen indbudt til et stævne i Husum, og mere end 900 sluttede op for at høre om fangernes lidelsesvej gennem tre måneders arbejde i marsken for at grave pansergrave. De skulle graves, fordi nazitropperne frygtede, at landgangstropper fra De Allierede styrker ville blive landsat her.

KZ-lejren blev en arbejdslejr, men også en tilintetgørelseslejr, hvor mere end 500 omkom i den tid, lejren bestod. De døde af sult, sygdomme, udtæring,

præg og chikane fra nazipamperne.

I 1984 købte amtet en del af lejrområdet, og billedhuggeren Uli Lindows model til et monument blev godkendt, også af tidligere fanger.

I juni 1986 besluttede landdagen at rejse monumentet, og midlerne blev stillet til rådighed af amtet og staten, så et lokalt firma kunne gå i gang med det byggeri, der nu er afsluttet.

Amtmand dr. Lothar Blatt åbnede højtideligheden i Husumhus (det danske forsamlingshus), da riddersalen ikke kunne rumme de mange deltagere. Den tidligere amtmand, dr. Klaus Petersen talte. Der blev desuden bragt hilsener fra Jean Le Bris fra Frankrig, professor H. van Dantzig fra Holland og John Vanderliet-Awik fra England samt billedhuggeren Uli Lindow. TV Norddeutsche Rundfunk og TV-Syd var der. Afsløringen blev transmitteret mandag den 30. nov. kl. 17.40 af Radio Syd, tilrettelagt af Bjarne Tybjerg.

F-k.

Den 27. november i Husum. Chresten Karstensen fra Haderslev lægger kransen, der er en hilsen fra Frøslevlejrens venner. Bag ham ses denne forenings samt Neuengamme forenings fane.

(Foto: Flensborg Avis)

*Vi gav hinanden det løfte,
at mindes og ære dem,
der døde for det, vi ville
og ikke kom med os hjem.*

*Vi loved, at vi ville række
deres kære en hjælpende hånd,
og derfor danned vi dengang
Kammeraternes Hjælpefond*

Medvind for nynazister i Skandinavien?

Nynazistiske grupper har i de sidste år næppe ladet høre fra sig i de skandinaviske lande, og har i praksis været udelukket fra det politiske liv. Men i den allersidste tid har de igen gjort sig bemærket.

Grunden er formentlig det tiltagende fremmed- hhv. udlændingehad. Det kombineres så med sociale problemer. (Arbejdsløshed, asylsøgende fra fjerne, mest asiatiske lande). Tilsammen synes det at fremme problemet.

Således nævnte »organisationssekretær« for den danske nationalsocialistiske bevægelse (DNSB) Jørgen Nielsen medlemstilgang, politisk medvind og organisatorisk ekspansion som grundlag for forsøg på at få fodfæste i nogle kommunale repræsentationer. Den hårde kerne af danske neonazister anslås til 200 til 300 medlemmer.

Deres parole er: »Vi må vise, at anstændige danskere er racister« og »Vi er racister, fordi vi elsker Danmark«.

Propagandaen fra partiorganet »National-Socialisten« retter sig ikke kun mod udenlandske flygtninge, men også mod »jødiske læger og sociologer«, som legaliserer »homosexualitet og andre sexuelle perversiteter«, driver hjernevask og således har fremmet AIDS hos immunsvage.

Også i Norge har gammel- og nynazister for nyligt igen givet livstegn fra sig. Anledningen var 100 års-fødselsdagen for Vidkun Quisling, som blev dømt som kollobratør og landsforræder og henrettet. I Telemark foranstaltede hans tilhængere under ledelse af deres nye leder, Arne Eriksen, en mindehøjtidelighed ved Quislings grav.

VMJ

(oversat fra Der neue Mahnruf - okt.87.

Østring)

Museum for Hjemmeværnet i Frøslev?

Ja til Hjemmeværnsmuseum, men ikke i Frøslev. Det er hovedindholdet af den artikel, som overbibliotekar Jørgen Mågård, Padborg, har skrevet i Berlingske Tidende for 15. november. Hans begrundelse er, at man ikke uden videre kan sætte lighedstegn mellem Hjemmeværnet og modstandsbevægelsen.

Han slutter i øvrigt med følgende konklusion:

»Det er forståeligt at Hjemmeværnet værner om sin historie; men i stedet for Frøslevlejren bør Hjemmeværnet overveje, om det ikke langt bedre kan indrette sit museum i tilknytning til Hjemmeværnsskolen i Nymindegab? Her vil museet kunne indgå i et naturligt hjemmевærnsmiljø og bruges i en pædagogisk sammenhæng - og dog stadig være tilgængeligt for publikum.«

FORENINGERNE

NEUENGAMME FORENINGENS REKREATIONS- & HJÆLPEKASSE TIL FORDEL FOR FRIHEDSKAMPENS OFRE

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor

Frederiksberg Bredegade 13

2000 Frederiksberg

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen — 4. maj 1985, uddeles til rekreatiøns formål eller -hjælp i særlige trangtilfælde.

Beløb kan søges af danske statsborgere, der er — eller vil kunne anerkendes i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

SAMMENSLUTNINGEN

Oktobermødet

Sammenslutningen af Danske fanger fra Frihedskampen 1940-1945 afholdt møde i Frihedsfondens lokaler den 29. oktober. Dagsorden som sædvanlig.

Sidste mødes protokol blev oplæst af Poul Nielsen, og fm. Villy Mørk Jensen aflagde beretning. Herunder gjorde han opmærksom på, at man bør holde et vågent øje med de besparelser, kommunerne søger at lave også for Bernadottegården. Man skal ikke acceptere, at vore syge kammeraters ophold forringes.

Som medredaktør af Pigtråd/Gestapofangen beklagede han, at oplysningen om Rudolf Hess' død var blevet placeret under »Mindeord«.

Arbejdet i udvalgene, hvorfra der blev givet beretning, går tilsyneladende, som det skal.

Bernth Johannesson oplyste, at der var kommet to nye kommunale bestyrelsesmedlemmer i Bernadottegården i Roskilde.

Foreningerne orienterede om møder

og festligheder, som bringes i bladet. Dog skal det nævnes, at Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen har generalforsamling den 23. november.

Det bestemtes, at Sammenslutningens repræsentantskabsmøde afholdes onsdag den 16. marts 1988.

VMJ

Protest

En gruppe med Lykke Rosenberg i spidsen havde til den 30. oktober tilrettelagt en aften i Odd Fellow-Palæet i København. Rigsfører Heinrich Riis-Knudsen skulle optræde som taler.

Som formand for Fangesammenslutningen sendte Villy Mørk Jensen denne protest:

Sjørring, den 24.10.1987

Lykke Rosenberg,
Cottagevej 11,
2900 Hellerup

Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940-45 vil gerne udtale vor forundring over og protest mod, at man kan invitere rigsfører Poul

Heinrich Riis-Knudsen fra det danske naziparti som festtaler ved en festaften i Odd Fellow-Palæet.

Indvendingen går mod, at man på den måde gør en mand acceptabel, der accepterer og ønsker, at nynazismen skal brede sig i Europa.

Så længe man påstår, at udryddelsen af jøder og politiske modstandere ikke fandt sted under det nazistiske styre, kan der efter vor opfattelse ikke føres en meningsfyldt eller hensigtsmæssig diskussion med disse kredse.

Tværtimod opnår man at skaffe dem en omtale, de ikke fortjener. Som bekendt findes der stadig i Danmark folk, der på deres egen krop føler nazismens tyranni.

De ønsker ikke had eller hævn, men absolut heller ikke, at den nazistiske ideologi skal godkendes som ligeværdig med demokratiet.

Venlig hilsen

Villy Mørk Jensen, fm.

Aftenen blev aflyst.

ERHVERVSHÆMMEDE

Odense afdeling

Hver onsdag formiddag samles vi med vore gamle kammerater til en gang kaffe eller en øl/vand. Vi er ca. 30 til 35. Og hveranden onsdag har vi bankospil eller kammeratskabsaften med medbragt madkurv, og vi får os en svingom til musik, fra da vi var unge, og kl. 24 siger vi: Tak for i aften og på gensyn

Sidste kammeratskabsaften viste vor kammerat Orla Iversen en film, som han havde optaget på turen til Meppen, fra vi startede og til vi var hjemme igen. Der var lyd på filmen, så vi kunne høre de forskellige taler, der var ved de mindesmærker, vi besøgte. Det var her i Esterwegen, at jeg holdt den tale, som jeg den 5. maj 1987 holdt for mine kammerater i Odense.

Richard Andersen

Aalborg

Juleaften i Mindelunden

Juleaften kl. 16 samles man i Mindelunden på Almenkirkegården i Aalborg til en højtidelighed.

Der bliver orkestermusik. Talen bliver holdt af sognepræst ved Ansgarkirke, Svend Erik Larsen.

Feriehuset på Anholt

Ønsker man ophold på Anholt i skolernes ferieperiode, må der fremsendes skriftlig ansøgning senest 15. februar. Adressen er: De Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Skovvangsvej 220, 8200 Århus. Der er åbent i centret mandag til og med fredag.

Generalforsamling

Buchenwaldklubben afholder ordinær generalforsamling tirsdag den 26. januar 1988, kl. 19.30 i kantinen, politistation 2, St. Kongensgade 100.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

På valg er: Hans Andersen, Georg Andersen og Hans Hasling, bestyrelses-suppleanten Svend Aage Hansen, revisor Vilh. Andreasen og revisorsuppleanten Poul Petersen.

Evt. forslag, der ønskes behandlet, må være bestyrelsen i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen.

BESTYRELSEN

En godt besøgt aften

Igen i år havde vi den glæde, at vore medlemmer med pårørende mødte op, da vi kaldte til vores årlige flæske- og andespil. Vi blev ialt 175 personer, hvilket indtil nu er rekord.

Spillelysten var stor. Gevinsterne store og fine, og alle der havde BANKO blev tilgodeset, stemningen var fin i kammeratligt lag.

Vore lotterier blev udsolgt på rekordtid, og mange gik forgæves efter lodderne.

Midt i spillet holdt vi kaffepause, hvorunder vi trak lotterierne, inden vi fortsatte den sidste halvdel af spillet.

Vi havde yderligere den glæde, at der blandt de fremmødte var medlemmer, som vi desværre sjældent har set ved vore arrangementer, men vi håber, at aftenen gav dem en så god, kammeratlig oplevelse, at de fremover vil møde op ved vore arrangementer.

Med venlig hilsen

BESTYRELSEN/GA

DACHAU

HUSK HUSK HUSK

Dachau Klubbens arrangement, fredag den 15. januar 1988 kl. 17.30 på Bernadotttegården, Ibsgården 228, Himmelev, Roskilde.

Arrangementet er åbent for kammerater fra andre foreninger og for Bernadotttegårdens beboere. Der serveres varm mad, vin/øl samt kaffe og kager til en pris af kr. 85,-. Derudover afholdes der pakkefest samt amerikansk lotteri med mange flotte præmier. Hver deltager bedes medbringe en pakke til en værdi af mindst kr. 10,-.

Kom nu op af sofaen og lad os få nogle hyggelige timer sammen. Af hensyn til køkkenets dispositioner må I bestille snarest og senest den 5/1-1988: hos John på tlf. 02-40 50 87 eller Aage 01-63 37 94.

I løbet af aftenen vil der blive givet orientering om den planlagte tur til Ladelund, Frøslevlejren, Grindsted (museet) samt Koldinghus (Staldgården) i tiden fra 2/5 til 5/5 1988, begge dage inklusive. Turen er nu prøvekørt for at sikre os overnatningsmuligheder, kørestolefaciliteter, handicap-toiletter m.v.

P.U.V.

John Nielsen

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Juleaften i Mindelunden i Ryvangen

Juleaften i Mindelunden 1987 vil borgmester Ole Harkjær holde juletaalen.

Højtideligheden begynder kl. 16. Hjemmeværnet trækker op langs gravene og tænder lys på gravene. Spejderne lægger blomster på gravene og Studenterangerne synger.

Sjællandsafdelingen

Rejsen til England

I tiden 11. til 18. oktober 1987 foretog Sjællandsafdelingen en tur til London. Til rejsen havde der tilmeldt sig 28 deltagere, men på grund af sygdom m.m., måtte 12 deltagere melde fra umiddelbart før afrejsen, således at kun 16 deltagere mødte i lufthavnen den 11. oktober kl. 15.

Det var godt, at vi alle havde betalt afbestillingsforsikring, således at de mange syge ikke mistede noget.

Vel ankommet til Stansted Lufthavn, blev vi modtaget af rejseleder Ebba Meyer, Tjæreborg. I bussen til London (70 km) blev der afholdt informationsmøde, hvor rejselederen gennemgik de udflugter, vi selv havde arrangeret, og de ture, Tjæreborg kunne tilbyde os.

Allerede mandag morgen tog vi alle med Tjæreborg på busrundtur i London. Turen skulle give os et indtryk af, hvad der var af seværdigheder i storbyen, og dem var der mange af.

Tirsdag tog vi til Blenheim, der er

Churchill's fødested. Slottet, hvor han blev født, var imponerende i størrelsen, og mange af Churchills personlige ting var udstillet her tillige med en del af hans malerier.

Derfra tog vi til Bladon, hvor Churchill ligger begravet i familiegravstedet. Der nedlagde Sjællandsafdelingen blomster med bånd.

Onsdag tog vi til Westminster Abbey og Sct. Pauls Cathedral, og om eftermiddagen blev hele holdet modtaget på Den danske Ambassade, hvor vi blev godt modtaget og havde nogle hyggelige timer med ambassadens personale. De havde en hilsen til os fra ambassadøren, der desværre var i Skotland den pågældende dag.

En af turens deltagere, Leisner, blev syg onsdag eftermiddag, og blev ved rejselederens foranstaltning indlagt på hospital, hvor han fik besøg af formanden og andre. Desværre fik vi ham ikke med hjem, men Tjæreborgs guider lovede dagligt at besøge ham. Han er nu hjemme.

Resten af dagene i London var afsat til shopping på egen hånd. Dette blev dog afbrudt af et forfærdeligt stormvejr, som ingen nulevende englænder havde oplevet før. Det startede natten til fredag og stiltede først af henad fredag morgen. Det havde været så alvorligt, at banker/forretninger m.m. først åbnede op ad dagen, busser og undergrundsbaner var indstillet m.m.

Hele holdet sluttede turen af ved en festmiddag på »Caledonian« med efter-

følgende kabaret - det var en virkelig god aften.

Vi fik set mange ting - og spiste sammen på både engelske, franske, kinesiske og indiske restauranter, og det må siges, at holdet var præget af et godt sammenhold samt et godt kammeratskab under formandens ledelse.

J.E.Finderup, 4621 Gadstrup

ÅRHUS

Besøg på Bernadottegården - og julesammenkomst

Som sædvanlig aflagde vi besøg på Bernadottegården i Hadsun i julemåneden sammen med medlemmer fra Randersafdelingen. Det skete fredag den 4. december.

Søndag den 20. december kl. 11 er der kransenedlægning ved korset ved Århus Domkirke, hvorefter vi lægger kransen og buketter på Vestre Kirkegård, ved 4. Maj Kollegiet og i Mindelunden i Skæring. Derefter samles vi til den årlige julesammenkomst på Egå Marina.

Læge Vagn Olesen, der var aktiv modstandsmand i Århus, har lovet at komme og fortælle om egne oplevelser under besættelsen. Desuden vil medlemmer af Højbjerg bl. Kor tage del i samværet og syng af korets juleprogram.

Alle venner ønskes en glædelig jul og et godt nytår.

P.M.

Besøg i Folketinget

Mandag den 25. januar 1988 kl. 17.45 præcis! med omvisning og foredrag af det radikale folketingsmedlem Dagmar Mørk Jensen.

Når omvisningen er slut, samles deltagere i restauranten, hvor der vil blive serveret en lækker platte samt en øl og kaffe til en pris af kr. 95,00. (Der kan købes snaps til rimelig pris.)

Adresse: Hovedindgangen Christi-

Fra besøget ved Churchills fødehjem, slottet Blenheim. Bagest går Th. Dige og hustru. (Foto: Axel Lauritzen)

ansborg, Rigsdagsgården. Vi mødes lige indenfor.

Vore venner fra andre foreninger er velkomne.

Kom præcis!

Tilmelding, som er bindende, til Solveig Skjøtt, 02-48.56.74 senest den 18. januar.

Smidstruphytten

Vi oplever nu den mørkeste tid af året, og sommeren 1987 har jo været en af de kolde, våde og mest blæsende, vi længe har oplevet. Derfor er vi vel mange, der ser frem til det nye år, som snart tager sin begyndelse, og begynder at tænke på ferie, sol og sommer. Men hvor skal ferien nu holdes? Måske i Smidstruphytten, vil mange vel tænke.

Ja, men lad det så ikke bare blive ved tanken, men sæt dig ned og skriv en ansøgning om et ophold, for når vi når hen til den lyse tid, er kammeraterne jo ved at træde hinanden over tærne for at få en ferie i vort dejlige hus.

For at komme i betragtning skal du have været indsat i danske eller tyske fængsler eller KZ-lejre som følge af aktiv indsats i modstandskampen under besættelsen og være registreret i Frihedsfonden/Sikringsstyrelsen.

Hvis du ikke tidligere har lånt huset, bedes du oplyse om ovenstående samt om eventuelt foreningsmedlemskab, idet medlemmer af Foren. af Gestapofanger fra Besættelsen har førsteret til et ophold, men bliver der plads, er kammerater fra andre foreninger, tilknyttet »Sammenslutningen af danske fanger fra 1940-45«, også meget velkomne.

Opholdet er gratis, men har man lyst og evne, kan der sendes et beløb til dækning af el, ejendomsskatter, vedligeholdelse o.s.v. til kassereren: Bernth Johannesson, Jacobys Alle 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C.

Ansøgning med oplysninger bedes sendt til Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse, senest den 15. januar 1988.

NEUENGAMME

Nytårsfest

Den årlige nytårsfest afholdes fredag den 22. januar i Parolesalen i Nyropsgade. Vi plejer jo at have fuldt hus.

Generalforsamlingen afholdes samme sted tirsdag den 19. april kl. 19.

STUTTHOF - HORSERØD

Besøg i Frihedsfonden

Horserød-Foreningen og Stutthof-Foreningen afholdt i fællesskab et møde i Frihedsfondens lokaler den 16. november. Mange var mødt op for at høre fondens kontorchef Anna-Lise Clausen fortælle om arbejdet med de gamle modstandsfolks og fangers sager.

Anna-Lise Clausen blev stillet over for talrige spørgsmål om erstatningsloven og sikringsstyrelsen, både af generel art og med personlige erfaringer. Alle fik klare og præcise svar.

Det var særdeles tilfredse mødedeltagere, der hjerteligt kunne takke Anna-Lise Clausen for hendes medvirken samt Søs Lerche for hendes praktiske arrangement af mødet med hyggeligt kaffebord. vk.

Flygtning - Hvorfor?

Dette var emnet, da »den 16de« holdt klubaften mandag den 16. november i »Snapstinget«. Man havde indbudt folketingets ombudsmand, professor, dr.jur. Hans Gammeltoft-Hansen til at behandle emnet. Han havde alle relevante forudsætninger for at behandle emnet, da han i næsten 10 år, fra 1977 har været formand for »Dansk Flygtningehjælp«.

Det blev derfor en spændende aften.

Det kan tilføjes, at klubben ledes af Gunnar Auken, Jørgen Kieler, Per Federspiel, Poul V. Frederiksen og Mogens J.A. Ryefelt.

Frihedsfonden

Fredag den 11. december blev navngivningen foretaget af værelset med Frode Tofts navn i 4. Maj-kollegiet i Aalborg. Til stede var fru Ragnhild Toft, sønnen Henrik samt medlemmerne af Frihedsfondens forretningsudvalg.

Formanden for Frihedsfonden, overlæge Jørgen Kieler, talte smukt om Frode Tofts indsats i Frihedsfondens arbejde.

Forretningsudvalget fortsatte derefter til Esbjerg, hvor navngivningen af Paul Thygesen-værelset blev foretaget, ligeledes af Jørgen Kieler.

MINDEORD

H.E. Rein Jensen

Tidligere politimester H.E. Rein Jensen, Haderslev, blev 80 år.

H.E. Rein Jensen var sagførerfuldmægtig i Tønder og Thisted, inden han i 1935 indledte sin løbebane ved politiet.

Han var bl.a. politikommissær i Åbenrå og souschef for den daværende ordenspolitikkommando for Jylland og Fyn, inden han efter krigen blev politimester i Sæby.

Under krigen blev han som modstandsmand taget til fange af Gestapo og sendt til Neuengamme den 15. sept. 1944. Han fik fangenummeret 50.481 og kom således til Porta.

Så længe helbredet tillod det, rejste han altid til årsmødet for 50'erne fra Porta, hvor han gerne var dirigent.

Efter syv år i Vendsyssel blev H.E. Rein Jensen politimester i Haderslev. Han blev pensioneret i 1976.

Bent Høgsbro Østergaard

Bent Høgsbro Østergaard, Thorstruplund, Sig ved Varde, blev 83 år. Han havde som modstandsmand under krigen dæknavnet »Gemüse«.

Bent Høgsbro Østergaard var født på Nyord ved Møn. Han blev landbrugsdannet bl.a. på Tune Landbrugsskole og var forvalter på Juellinge på Fyn og Vemmetofte på Sjælland, men købte under krisen i 30'erne en frugtforretning i København, og det var grunden til, at kammeraterne i modstandsbevægelsen gav ham navnet »Gemüse«. Sammen med »Flammen« og »Citronen« var han med til at starte Holger Danske-gruppen, og der blev holdt skydeøvelser i kælderen under forretningen.

Bent Høgsbro Østergaard blev taget af tyskerne i juli 1944 og sendt til Neuengamme, hvor han var i ni måneder og kom hjem med den sidste Bernadottebus.

Efter krigen blev han lejrleder i flygtningelejren i Nymindegab og Dragsbæk ved Thisted. Han havde flere internationale opgaver, bl.a. som leder af en poliovaccinations-kampagne i Jugoslavien og som lejrleder i Klosterneuburg ved Wien efter Ungarn-opstanden. I en

årrække virkede han som rejseleder hos Tjæreborg.

Han blev bisat fra Thorstrup kirke torsdag den 5. november.

Peter Lassen, Odense

Da Peter Lassen sidste gang deltog i pilgrimsfærd til Versen, tog Axel Lauritzen dette foto af ham.

En god kammerat er gået bort. Peter Lassen er ikke mere.

Peter Lassen deltog som dansksindet sønderjyde i 1. verdenskrig, og følte måske netop derfor den tyske besættelse som særlig bitter. Sammen med sin søn deltog han i modstandsbevægelsen og landede som følge deraf i Versen.

Efter krigen deltog han flittigt i Neuen-gammeforeningens ture til Neuen-gamme og Meppen og berettede flittigt om de frygtelige forhold i udekoman-doerne. Han tilgav aldrig nazisterne.

De sidste mange år boede han sammen med sønnen, indtil denne døde, og han fandt sig derefter hurtigt til rette på plejehjemmet, men det var naturligvis ikke det samme som at være hjemme sammen med sønnen.

Peter Lassen blev 93 år, og han vil blive savnet af mange gamle kammerater.

Villy Mørk Jensen
Formand for
Fangesammenslutningen

BØGER

Portræt af Jutta og Flemming Juncker

Jutta og Flemming Juncker, der er hovedpersoner i den nye bog af journalist Peter Laursen: »Portræt af Jutta og Flemming Juncker«. Forlaget Hellas.

»Jeg anser Flemming Juncker for at være en af de få polyhistorier i dette århundrede. Han har en dyb viden af både historisk, musisk, litterær, kemisk og ingeniørmæssig art. Som leder af den jyske modstandsbevægelse og som medlem af Special Forces' hemmelige hovedkvarter i London fik han norm betydning for kampen mod tyskerne under besættelsen.

Jutta Juncker var den kloge rådgiver som medarbejder i den danske efterretningstjeneste under besættelsen. Man kan sige, at hun fik en af de største positioner, en kvinde har haft i den danske modstandsbevægelse.«

Sådan karakteriserer fhv. efterretningsschef Svend Truelsen ægteparret Juncker i bogen: »Portræt af Jutta og Flemming Juncker«.

For første gang fortæller Jutta Juncker om sin spændende tid som medarbejder i den danske efterretningstjeneste under besættelsen.

Hun fortæller om de mange hemmelige mikrofilm, der skulle sendes via Sverige til England. En af filmene fik en særlig behandling. På denne mikrofilm var affotograferet den vigtige korrespondance mellem den danske atomfysiker Niels Bohr og atomfysikeren Lord

Cherwell, som var videnskabelig rådgiver for Churchill.

Jutta Juncker fortæller om det første møde med Flemming Juncker i sommeren 1942. Flemming Juncker havde da netop været i Stockholm for at søge patent på en mærkværdig mejetærsker med kun 3 bevægelige dele. På den baggrund lykkedes det Juncker at få tysk visum, så han kunne komme til vigtige forhandlinger i Stockholm.

I sommeren 1943 var Jutta Juncker vært for et møde, der blev den spæde begyndelse til Danmarks Frihedsråd.

Efter den 29. august 1943 måtte Jutta Juncker flygte til Stockholm, hvor hun fortsatte arbejdet for den danske efterretningstjeneste. Senere blev hun overflyttet til Special Forces i London, hvor hun arbejdede sammen med Svend Truelsen og Flemming Juncker.

Jutta Juncker gengiver i bogen mange spændende iagttagelser fra arbejdet i Stockholm og i London, som var præget af de mange tyske bombninger.

Spænding, flugt, humor

I interviewet med Flemming Juncker fortæller lederen af den jyske modstandsbevægelse meget indgående om dannelsen af den kendte modstands-

gruppe, Hvidsten-gruppen.

Han fortæller også om den spændende kontakt med Toldstrup, som senere af englænderne fik tilnavnet: »Europas bedste nedkastningschef«.

Flemming Juncker var på det tidspunkt stærkt eftersøgt af Gestapo, som havde sat en dusør på 50.000 kr. på hans hoved.

Juncker fortæller i bogen om et møde i Søndre Ringgade nr. 1 i Århus, hvor han med nød og næppe slap for at blive arresteret af tyskerne.

Herefter måtte Juncker flygte over Sverige til London, hvor han sammen med Svend Truelsen hurtigt og imod alle engelske regler blev optaget i Special Forces med ansvaret for luft-leverancerne til Danmark.

Svend Truelsen fortæller om Junckers fantastiske udregninger af, hvordan de engelske vinduer skulle stilles, så de tyske bomber gjorde mindst skade. Men der berettes også om mere humoristiske indslag. F.eks. om Junckers fisketur ved Regent Park Sø i London, hvor målet var at servere bombesprængte ørreder for engelske generaler.

Peter Laursen:

»Portræt af Jutta og

Flemming Juncker«

112 sider, 98 kr.

Udgivet i samarbejde med

GP-Tryk af forlaget Hellas.

De tyske flygtninge 45-49 under lup

Onsdag den 11. november forsvarede studielektor ved Handelshøjskolen i Aalborg, Henrik Havrehed, sin doktor-disputats om de tyske flygtninge i Danmark 1945-49. Det skete i det store auditorium på Odense Universitet for det humanistiske samfundsvidenskabelige fakultetsråd.

Bogen bærer disputatsens navn, og den foreligger som en smuk bog på 368 sider. Den koster 218 kr., hvortil kommer forsendelsesudgifterne. Selv om det var vasnkeligt dengang at skaffe film, er bogen forsynet med 75 relevante fotos samt flere landkort og nogle dokumenter.

Havrehed har arbejdet med at samle stof til bogen gennem en årrække, og i dette arbejde har han fordybet sig i arkiver i England og i Tyskland, og desuden har han ført mere end 100 samtaler dels med flygtninge, dels med folk, der var ansat i flygtningeadministrationen.

De første flygtninge af efterhånden godt 200.000 kom til Danmark i februar 45, og de sidste rejste herfra fire år senere. Havrehed omtaler da også disse år som Danmarks anden besættelse. De påførte os store udgifter, der overstiger 428 mill. kr. Deraf har Forbundsrepu-

blikken betalt 160 mill., mens DDR, Polen og Sovjet hidtil intet har betalt. Overfører man disse beløb til dagens mønt, skal man gange med 25.

Tonen i bogen er både dansk og fordragelig.

F-k.

Da danske skoleelever blev tegneserie-helt i USA

»Nu standsede vi ved en jernbanevogn. Forsigtigt lukkede vi døren op. Den peb frygteligt. Hvad ville der ske nu? Ville den tyske vagt høre os? Vi holdt vejret af bare spænding... Hurtigt fik jeg en æske tændstikker frem og satte ild på...«

Sådan fortæller et af medlemmerne af Danmarks første modstandsgruppe, Churchill-klubben, som bestod af skoleelever fra Aalborg.

Det sker i bogen: »Churchill-klubben - som Eigil Foxberg oplevede den«, skrevet af journalist Peter Laursen.

Det er en ny og anderledes bog om Churchill-klubben, der udgives på forlaget Hellas.

Eigil Foxberg fortæller om spændende aktioner mod tyskerne under besættelsen. Om ødelæggelse af tyske jernbanevogne, tyske fly og lastbiler og om tyveri af tyske våben.

Han beretter om Churchill-klubbens arrestation og om drengenes hårde liv i

fængslet, hvor flere sultede. Bogen fortæller også om udlandets store interesse for de modige skoleelevers indsats i Aalborg. I USA blev der lavet flere tegneserier om drengene, og karikaturtegnere havde travlt med at forestille sig, hvordan tyskerne behandlede drengene efter arrestationen i maj 1942. »De voksne ville ved den tyske besættelses start ikke for alvor gøre modstand, derfor måtte vi skoleelever gøre det,« fortæller Eigil Foxberg i bogen.

»Tyskernes besættelse af Danmark gjorde en del af os modstandsfolk mange år ældre.

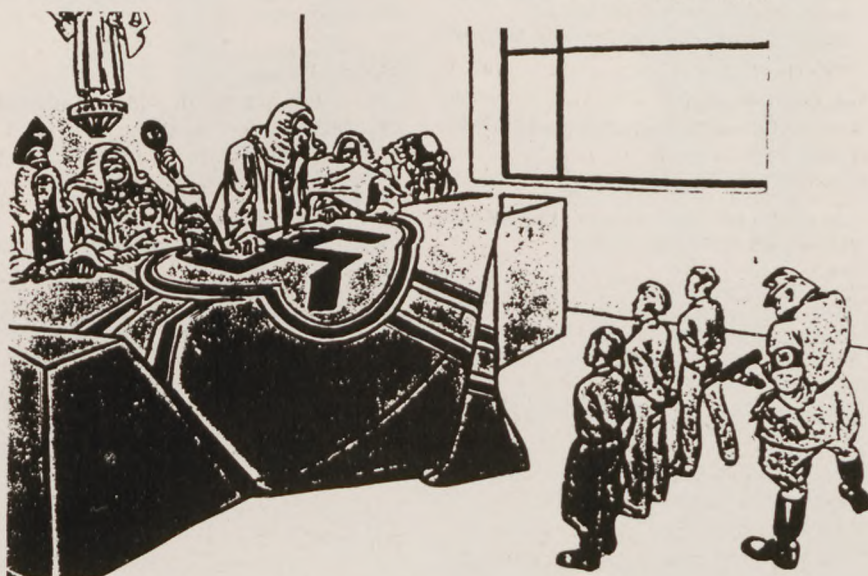
- År, vi aldrig genfandt.

Min konklusion af modstandsarbejdet er, at vi skal værne om vort lands frihed. For mister vi friheden, kan det koste os dyrt at få den tilbage igen,« slutter Eigil Foxberg.

Peter Laursen:

»Churchill-klubben - som Eigil Foxberg oplevede den.«

88 sider, 68 kr. Forlaget Hellas.

I USA blev Churchill-klubben under krigen kendt for skoleelevernes dristige aktioner mod tyskerne. Her har en amerikansk bladtegner forestillet sig, hvordan det gik til, da Churchill-klubbens medlemmer blev stillet for retten efter arrestationen.

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 7. December 1987

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.

Næstform.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse, tlf. 02 48 56 74.

Sokr.: P. Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.

Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 01 31 86 86.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, Erik Jensen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev 03 86 55 59.

Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 01 12 85 95.

Sommer: Mønstien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 03 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 09 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Brønshøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. 06 33 60 61.

Kass./sekr.: Arnold Sejersén, Jægergårdsgade 138, 2., 8000 Århus C. 06 13 07 65.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 08 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.

Kas.: Ernst Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tlf. 02 87 09 58.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 07 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. 01 35 50 12.

Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 06 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Smedetoften 38, 2400 Kbh. NV. 01 10 61 49.

Socialsekr.: Kaj Wadsbach Pedersen. Træffes på kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 02 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Tirsdag og torsdag 9-13. Lukket 7/12-7/1-88.

Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palnatores Alle 19, 6700 Esbjerg. 05 14 27 58.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 05 92 54 57.

Kontor: Kongensgade 31 A, tlf. 05 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 05 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 05 53 18 84.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tlf. 09 15 45 87. Åbent hver torsdag kl. 10-12.

Fmd. og socialsekretær: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. 09 15 98 27.

Kass.: Ruth Giersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tlf. 09 14 27 16.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskovvænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. 09 22 37 00.

Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. 09 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. 02 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. 08 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg. 08 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hammerichs Vej 11, 2., Århus N. 06 16 63 18.

Centrets adresse: Skovangsvvej 220, 8200 Århus N. 06 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby. 02 88 12 42.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 06 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Albert Rasmussen, Adelgade 1, 8900 Randers. 06 42 36 29.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. 06 42 58 60.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. 01 50 48 61 og 01 50 09 70.

Kass.: E. Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S. tlf. 01 58 16 55. Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Hougårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. 06 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. 06 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 02 48 56 74.

Kass.: Sallé Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. tlf. 01 65 82 12.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boulevard

12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 01 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevvej 24, 8270 Højbjerg. 06 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 01 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 01 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 01 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søegård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 01 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 09 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 09 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 02 98 11 77.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 01 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 01 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 01 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til: De Erhvervshæmmede Fra Frihedskampen, Skovangsvvej 220, 8200 Århus. Telefon 06 16 63 18, kl. 10-12. Mandag - torsdag. Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 15. februar.**Kegnæs:** Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 07 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 02 48 56 74.